

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 2.3.2016 r.
COM(2016) 106 final

2016/0059 (CNS)

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE RADY

**w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń w
zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych**

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

1.1. Kontekst ogólny

Zgodnie z art. 67 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Unia stanowi przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w poszanowaniu praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych państw członkowskich. Ustęp 4 tego artykułu stanowi, że Unia ułatwia dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności przez zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych. W art. 81 mowa jest wyraźnie o środkach mających na celu „zapewnienie wzajemnego uznawania i wykonywania przez państwa członkowskie orzeczeń sądowych i pozasądowych” oraz „zgodności norm mających zastosowanie w państwach członkowskich w przypadku kolizji przepisów i sporów o właściwość”. Na tej podstawie przyjęto już wiele aktów prawnych, w szczególności rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 z 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000. Żaden z tych aktów prawnych nie obejmuje jednak małżeńskich ustrojów majątkowych.

Przyjęcie europejskich przepisów dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych zostało określone jako priorytet w wiedeńskim planie działania z 1998 r. W programie środków na rzecz wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, przyjętym przez Radę dnia 30 listopada 2000 r.¹, przewidziano opracowanie aktu prawnego dotyczącego jurysdykcji sądów, uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie „majątkowych ustrojów małżeńskich oraz majątkowych następstw separacji osób pozostających w związkach niemalżeńskich”. W programie haskim², przyjętym przez Radę Europejską na szczycie w dniach 4 i 5 listopada 2004 r., za priorytet uznano realizację programu środków na rzecz wzajemnego uznawania i wezwano Komisję do przedstawienia zielonej księgi na temat „kolizji przepisów w sprawach dotyczących majątkowego ustroju małżeńskiego, w tym zagadnienia właściwości i wzajemnego uznawania” oraz podkreślono konieczność przyjęcia do 2011 r. przepisów regulujących tę dziedzinę.

Także w programie sztokholmskim, przyjętym przez Radę Europejską dnia 11 grudnia 2009 r., podkreślono, że wzajemne uznawanie powinno zostać rozszerzone na małżeńskie ustroje majątkowe i majątkowe następstwa separacji par niepozostających w związku małżeńskim.

W „Sprawozdaniu na temat obywatelstwa UE – 2010 r.: Usuwanie przeszkód w zakresie praw obywatelskich UE”, przyjętym dnia 27 października 2010 r.³, Komisja uznała brak pewności w zakresie praw majątkowych par międzynarodowych za jedną z głównych przeszkód, z jakimi obywatele UE muszą się mierzyć w życiu codziennym, kiedy chcą skorzystać poza granicami swojego kraju z praw przysługujących im dzięki UE. W celu rozwiązania tego problemu Komisja zapowiedziała, że w 2011 r. przyjmie wniosek dotyczący aktu prawnego, mającego na celu ułatwienie parom międzynarodowym (małżeństwom lub zarejestrowanym związkom partnerskim) ustalenie właściwego sądu i prawa w odniesieniu do ich praw majątkowych.

Dnia 16 marca 2011 r. Komisja przyjęła wniosek⁴ dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie

¹ Dz.U. L 12 z 15.1.2001, s. 1.

² Dz.U. L 53 z 3.3.2005, s. 1.

³ COM(2010) 603.

⁴ COM(2011) 126.

małżeńskich ustrojów majątkowych oraz wniosek⁵ dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich⁶.

Podstawą prawną proponowanych rozporządzeń Rady jest art. 81 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Wnioski dotyczyły współpracy sądowej w sprawach cywilnych, w których występują „aspekty dotyczące prawa rodzinnego”. Wspomniana podstawa prawna stanowi, że środki przyjmowane są przez Radę jednomyślnie po zasięgnięciu opinii Parlamentu Europejskiego. Parlament Europejski wydał swoją opinię w dniu 10 września 2013 r.⁷.

Wnioski Komisji były przedmiotem dyskusji w Radzie, w Grupie Roboczej ds. Prawa Cywilnego (małżeńskie ustroje majątkowe i skutki majątkowe zarejestrowanych związków partnerskich), prowadzonych do końca 2014 r. W grudniu 2014 r. Rada postanowiła przyznać czas na zastanowienie się tym państwom, które w dalszym ciągu doświadczały trudności; okres ten nie powinien jednak trwać dłużej niż jeden rok. Na posiedzeniu w dniu 3 grudnia 2015 r. Rada stwierdziła, że nie udało się osiągnąć jednomyślności w sprawie przyjęcia wniosków dotyczących rozporządzeń w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich, a zatem cele współpracy w tym zakresie nie mogły zostać osiągnięte w rozsądnym terminie przez Unię jako całość. Rada odnotowała również, że wiele państw członkowskich wyraziło gotowość do pozytywnego rozważenia ustanowienia wzmocnionej współpracy w kwestiach objętych wnioskami.

Od grudnia 2015 r. do lutego 2016 r. 17 państw członkowskich⁸ zwróciło się do Komisji informując, że mają zamiar ustanowić między sobą wzmocnioną współpracę w dziedzinie ustrojów majątkowych par międzynarodowych, w szczególności w odniesieniu do jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich, i wzywając ją do przedłożenia Radzie wniosku w tej sprawie.

Wniosek Komisji w sprawie decyzji Rady upoważniającej do podjęcia wzmocnionej współpracy w obszarze jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie ustrojów majątkowych par międzynarodowych, obejmującej zarówno małżeńskie ustroje majątkowe, jak i skutki majątkowe zarejestrowanych związków partnerskich. Niniejszy wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz równoległy wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich, które wprowadzają w życie wzmocnioną współpracę i zostały przyjęte przez Komisję równocześnie, stanowią odpowiedź Komisji na wniosek złożony przez 17 państw członkowskich (zwanym dalej „uczestniczącymi państwami członkowskimi”). Wniosek Komisji w sprawie decyzji Rady zawiera szczegółową ocenę wymogów prawnych i stosowności podjęcia

⁵ COM(2011) 127.

⁶ Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatów, Dania nie uczestniczyła w przyjęciu proponowanego rozporządzenia i nie była nim związana ani go nie stosowała. Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii, załączonego do Traktatów, Irlandia i Zjednoczone Królestwo nie zgłosiły zamiaru uczestniczenia w przyjęciu i stosowaniu proponowanego rozporządzenia.

⁷ A7-0253/2013.

⁸ Szwecja, Belgia, Grecja, Chorwacja, Słowenia, Hiszpania, Francja, Portugalia, Włochy, Malta, Luksemburg, Niemcy, Republika Czeska, Niderlandy, Austria, Bułgaria i Finlandia.

wzmocnionej współpracy w obszarze jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach związanych z ustrojami majątkowymi par międzynarodowych, co obejmuje zarówno małżeńskie ustroje majątkowe, jak i skutki majątkowe zarejestrowanych związków partnerskich.

1.2. Podstawa i cele wniosku

Zwiększona mobilność osób w ramach przestrzeni bez granic wewnętrznych powoduje znaczny wzrost liczby związków między obywatelami różnych państw członkowskich, którzy zamieszkują na terytorium innego państwa członkowskiego lub nabywają majątek w więcej niż jednym państwie członkowskim. Badanie zrealizowane w 2003 r.⁹ przez konsorcjum ASSER-UCL wykazało, że w Unii żyje znaczna liczba par międzynarodowych. W badaniu przedstawiono też trudności o charakterze praktycznym i prawnym, z jakimi muszą mierzyć się takie pary, zarówno w odniesieniu do bieżącego zarządzania swoim majątkiem, jak i w przypadku jego podziału na skutek rozpadu związku lub śmierci jednego z małżonków lub partnerów. Trudności te często wynikają z dużych rozbieżności między mającymi zastosowanie przepisami, zarówno z zakresu prawa materialnego, jak i prawa prywatnego międzynarodowego, regulującymi skutki majątkowe takich związków.

Ze względu na specyfikę obu form związku – małżeństwa i zarejestrowanego związku partnerskiego – i wywoływane przez nie odmienne skutki prawne, Komisja przedstawia dwa odrębne wnioski dotyczące rozporządzeń: pierwszy – dotyczący rozporządzenia w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz drugi – dotyczący rozporządzenia w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich. Obydwa wnioski stanowią środki służące wprowadzeniu w życie wzmocnionej współpracy w obszarze jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach związanych z ustrojami majątkowymi par międzynarodowych, co obejmuje zarówno małżeńskie ustroje majątkowe, jak i skutki majątkowe zarejestrowanych związków partnerskich.

Celem niniejszego wniosku jest ustanowienie w Unii Europejskiej jasnych ram prawnych regulujących warunki określania właściwego sądu i prawa właściwego w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych, oraz ułatwienie przepływu orzeczeń i dokumentów urzędowych w takich sprawach między państwami członkowskimi.

2. WYNIK KONSULTACJI – OCENA SKUTKÓW

Przed opracowaniem przez Komisję wniosku z 2011 r. przeprowadzono szeroko zakrojone konsultacje z państwami członkowskimi, instytucjami unijnymi i społeczeństwem. W następstwie badania przeprowadzonego w 2003 r. Komisja opublikowała dnia 17 lipca 2006 r. zieloną księgę w sprawie kolizji przepisów w sprawach dotyczących majątkowego ustroju małżeńskiego, w której mowa w szczególności o jurysdykcji sądów i wzajemnym uznawaniu orzeczeń¹⁰. Księga ta zapoczątkowała proces szeroko zakrojonych konsultacji. Komisja powołała grupę ekspertów „PRM/III”, odpowiedzialną za przygotowanie wniosku. W skład grupy weszli przedstawiciele różnych zawodów zajmujących się omawianymi kwestiami, wywodzący się z różnych

⁹ ASSER-UCL Consortium, *Study in comparative law on the rules governing conflicts of jurisdiction and laws on matrimonial property regimes and the implementation for property issues of the separation of unmarried couples in the Member States*.

¹⁰ Zob.: http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm
COM(2006) 400.

europejskich tradycji prawnych. W latach 2008–2010 grupa zebrała się pięciokrotnie. W dniu 28 września 2009 r. Komisja zorganizowała również wysłuchanie publiczne, w którym udział wzięło około stu uczestników. Przeprowadzona dyskusja potwierdziła potrzebę przyjęcia unijnego aktu prawnego w dziedzinie małżeńskich ustrojów majątkowych, regulującego między innymi kwestie jurysdykcji, prawa właściwego, a także uznawania i wykonywania orzeczeń. Dnia 23 marca 2010 r. zorganizowano spotkanie z ekspertami krajowymi, na którym omówiono główne założenia przygotowywanego wniosku. Komisja przygotowała także wspólną ocenę skutków dla wniosku dotyczącego małżeńskich ustrojów majątkowych oraz wniosku w sprawie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich.

Dwa nowe wnioski dotyczące małżeńskich ustrojów majątkowych oraz skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich zawierają rozwiązania podobne do tych przedstawionych we wnioskach z 2011 r., z uwzględnieniem wyników dyskusji przeprowadzonych na forum Rady i Parlamentu Europejskiego do końca 2015 r.

3. ASPEKTY PRAWNE WNIOSKU

3.1. Podstawa prawna

Podstawą prawną niniejszego wniosku jest art. 81 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który uprawnia Radę do jednomyślnego przyjmowania środków dotyczących prawa rodzinnego mających skutki transgraniczne, po konsultacji z Parlamentem Europejskim.

Dziedzina małżeńskich ustrojów majątkowych jest zależna od istnienia relacji rodzinnych między zainteresowanymi stronami. Małżeńskie ustroje majątkowe są tak ściśle związane z instytucją małżeństwa, że nawet jeśli dotyczą stosunków majątkowych pomiędzy małżonkami oraz między małżonkami a osobami trzecimi, muszą być uznane za zjawisko objęte zakresem prawa rodzinnego. Powstają one wyłącznie na skutek zawarcia małżeństwa i ustają wraz z jego rozwiązaniem (na skutek rozwodu, separacji prawnej lub śmierci jednego z małżonków).

Celem niniejszego wniosku jest stworzenie pełnego zbioru zasad z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego mających zastosowanie do małżeńskich ustrojów majątkowych. Wniosek dotyczy więc jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących majątku małżonków. Przepisy zawarte we wniosku mają zastosowanie wyłącznie w sprawach transgranicznych. Spełniony jest zatem wymóg dotyczący charakteru transgranicznego określony w art. 81 ust. 3 traktatu. Niniejszy wniosek dotyczy wyłącznie skutków majątkowych wynikających z małżeństwa i nie definiuje instytucji małżeństwa ani nie nakłada obowiązku uznania związku małżeńskiego zawartego w innym państwie członkowskim.

3.2. Zasada pomocniczości

Cele wniosku mogą zostać osiągnięte tylko poprzez przyjęcie wspólnych zasad w dziedzinie małżeńskich ustrojów majątkowych, które to zasady muszą być identyczne, aby gwarantowały obywatelom pewność i przewidywalność prawa. Jednostronne działania ze strony państw członkowskich byłyby zatem sprzeczne z tym celem. W omawianej dziedzinie istnieją dwie konwencje międzynarodowe Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego – konwencja z dnia 17 lipca 1905 r. dotycząca kolizji ustawodawstw co do skutków małżeństwa w zakresie praw i obowiązków małżonków w ich stosunkach osobistych i majątkowych, oraz konwencja z dnia 14 marca 1978 r. dotycząca prawa właściwego dla małżeńskich ustrojów majątkowych. Konwencje te zostały ratyfikowane jednak tylko przez trzy państwa członkowskie i nie zawierają rozwiązań adekwatnych do skali problemów, których dotyczy niniejszy wniosek,

zidentyfikowanych zarówno w ramach badania skutków, jak i wysłuchań publicznych. Ze względu na charakter i skalę problemów, których doświadczają obywatele UE, cele wniosku mogą zostać osiągnięte tylko na szczeblu Unii.

3.3. Zasada proporcjonalności

Wniosek jest zgodny z zasadą proporcjonalności, ponieważ jest ściśle ograniczony do działań niezbędnych do osiągnięcia założonych celów. Wniosek nie ma na celu harmonizacji przepisów prawa materialnego państw członkowskich dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych i nie ma wpływu na sposób opodatkowania likwidacji małżeńskiego ustroju majątkowego przez państwa członkowskie. Niniejszy wniosek nie spowoduje żadnych obciążeń finansowych lub administracyjnych dla obywateli, a dodatkowe obciążenie dla organów krajowych będzie bardzo niewielkie.

3.4. Wpływ na prawa podstawowe

Zgodnie ze Strategią skutecznego wprowadzania w życie Karty praw podstawowych przez Unię Europejską¹¹ Komisja sprawdziła, czy wniosek jest zgodny z zasadami zapisanymi w Karcie.

Nie narusza on prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawa do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny zgodnie z ustawami krajowymi, czyli praw przewidzianych w art. 7 i 9 Karty.

Prawo własności, o którym mowa w art. 17 Karty, zostało wzmocnione. Większa przewidywalność co do prawa mającego zastosowanie do majątku pary pozwoli małżonkom skuteczniej korzystać z przysługującego im prawa własności.

Komisja zweryfikowała także, czy należyście uwzględniony został art. 9 Karty w sprawie prawa do zawarcia małżeństwa i prawa do założenia rodziny zgodnie z prawem krajowym oraz jej art. 21, który zakazuje wszelkich form dyskryminacji.

Ponadto zawarte we wniosku przepisy ułatwią obywatelom, a zwłaszcza parom małżeńskim, dostęp do wymiaru sprawiedliwości w UE. Ułatwią one wprowadzanie w życie art. 47 Karty, który gwarantuje prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu. Dzięki wprowadzeniu obiektywnych kryteriów określania sądu właściwego wyeliminowane zostaną przypadki prowadzenia równoległych postępowań sądowych i prześcigania się małżonków przy wnoszeniu środków zaskarżenia do sądu przez bardziej aktywną stronę postępowania.

3.5. Wybór instrumentów

Konieczność zapewnienia pewności i przewidywalności prawa wymaga opracowania jasnych i jednolitych przepisów oraz narzuca wybór formy rozporządzenia. Proponowane przepisy w zakresie jurysdykcji, prawa właściwego i swobodnego przepływu orzeczeń są szczegółowe i precyzyjne, tak więc nie ma konieczności ich transpozycji do krajowych porządków prawnych. Realizacja powyższych celów byłaby zagrożona, gdyby państwa członkowskie dysponowały marginesem swobody przy wprowadzaniu w życie ustanowionych przepisów.

¹¹ Komunikat Komisji, COM(2010) 573 z 19.10.2010.

4. WPLYW NA BUDŻET, UPROSZCZENIE I SPÓJNOŚĆ Z INNYMI OBSZARAMI POLITYKI UNII

4.1. Wpływ na budżet

Wniosek nie ma wpływu na budżet Unii.

4.2. Uproszczenie

Harmonizacja przepisów dotyczących jurysdykcji pozwoli na znaczne uproszczenie procedur, ułatwi bowiem określenie, według wspólnych zasad, sądu właściwego do rozpatrzenia sprawy dotyczącej majątku małżeńskiego. Rozszerzenie jurysdykcji sądów, przed którymi toczy się – na podstawie istniejących przepisów prawa UE – postępowanie rozwodowe, postępowanie w sprawie separacji prawnej, unieważnienia małżeństwa lub w sprawie dziedziczenia w następstwie śmierci jednego z małżonków, na związane z nimi postępowania w zakresie majątkowego ustroju małżeńskiego, stworzy korzystną dla obywateli sytuację, w której jeden sąd będzie zajmował się wszystkimi aspektami ich sprawy.

Harmonizacja norm kolizyjnych pozwoli na znaczne uproszczenie procedur poprzez określenie prawa właściwego na podstawie jednolitego zbioru norm zastępujących różne krajowe normy kolizyjne w państwach członkowskich.

Wreszcie przepisy dotyczące uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych ułatwią przepływ obywateli między państwami członkowskimi.

4.3. Spójność z innymi politykami Unii

Niniejszy wniosek wpisuje się w ramy podejmowanych przez Komisję wysiłków w celu wyeliminowania przeszkód napotykanych przez obywateli Unii przy korzystaniu w życiu codziennym z praw nadanych im przez UE, opisanych w przywołanym powyżej sprawozdaniu na temat obywatelstwa Unii z 2010 r.

5. UWAGI DOTYCZĄCE POSZCZEGÓLNYCH ARTYKUŁÓW

5.1. Rozdział I: Zakres stosowania i definicje

Artykuł 1

Pojęcie „małżeńskiego ustroju majątkowego” należy interpretować w sposób autonomiczny i objąć nim zarówno kwestie z zakresu bieżącego zarządzania majątkiem małżonków, jak i dotyczące zniesienia ustroju majątkowego na skutek separacji pary lub śmierci jednego z małżonków.

Właściwym sposobem na określenie dziedzin objętych zakresem rozporządzenia okazało się stworzenie wyczerpującej listy zagadnień wyłączonych z zakresu jego stosowania. Co za tym idzie, kwestie objęte już istniejącymi rozporządzeniami UE, takie jak obowiązki alimentacyjne¹², zwłaszcza między małżonkami, oraz zagadnienia wynikające z prawa spadkowego¹³, są wyłączone z zakresu stosowania rozporządzenia.

Rozporządzenie nie wpływa na istnienie lub ważność małżeństwa zgodnie z prawem krajowym lub uznanie w jednym państwie członkowskim małżeństwa zawartego w innym państwie członkowskim. Nie wpływa ono również na kwestie związane z zabezpieczeniem społecznym lub przyznawaniem prawa do świadczeń emerytalnych w przypadku rozwodu.

¹² Regulowane przepisami rozporządzenia (WE) nr 4/2009, Dz.U. L 7 z 10.1.2009, s. 1.

¹³ Regulowane przepisami rozporządzenia (WE) nr 650/2012, Dz.U. L 201 z 27.7.2012, s. 107.

Rozporządzenie nie dotyczy istoty praw rzeczowych związanych ze składnikiem majątku, klasyfikacji składników majątku i praw lub określenia prerogatyw przysługujących podmiotom tych praw.

Wyłączenie obejmuje również wymogi dotyczące dokonywania wpisów w księgach wieczystych oraz skutki wpisu lub braku wpisu do księgi wieczystej.

Artykuł 3

Niektóre definicje pojęć użytych w niniejszym rozporządzeniu są wspólne z innymi obowiązującymi unijnymi aktami prawnymi, w celu zapewnienia spójności oraz ułatwienia ich zrozumienia i jednolitego stosowania.

Proponowana definicja pojęcia „sąd” obejmuje organy i przedstawicieli zawodów prawniczych (takich jak notariusze), którzy wykonują funkcje sądownicze lub podejmują działania na podstawie przekazania uprawnień przez sąd, co prowadzi do utożsamienia wydanych przez te podmioty aktów z orzeczeniami sądowymi na potrzeby ich uznawania i wykonywania w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym zostały wydane.

5.2. Rozdział II: Jurysdykcja

Postępowania sądowe dotyczące małżeńskich ustrojów majątkowych mają często związek z likwidacją majątku wynikającą z ustania małżeństwa ze względu na śmierć jednego z małżonków, rozwód, separację prawną lub unieważnienie małżeństwa.

Celem niniejszego rozporządzenia jest umożliwienie obywatelom przeprowadzenia szeregu powiązanych postępowań w sądach tego samego państwa członkowskiego. W związku z tym rozporządzenie ma na celu zapewnienie, że zasady określania właściwości sądów, do których zwrócono się o rozpatrzenie kwestii związanych z majątkowymi aspektami związków małżeńskich, są zgodne z obowiązującymi zasadami zapisanymi w innych unijnych aktach prawnych, a w szczególności że właściwość w zakresie małżeńskiego ustroju majątkowego będzie skoncentrowana w tym państwie członkowskim, którego sądy rozpatrują sprawę dotyczącą dziedziczenia po małżonku, rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa.

Artykuł 4

W celu zapewnienia, że w przypadku śmierci jednego z małżonków właściwy sąd może rozpatrzyć zarówno sprawę dotyczącą dziedziczenia po zmarłym małżonku, jak i zniesienia małżeńskiego ustroju majątkowego, artykuł ten stanowi, że sąd właściwy dla spraw spadkowych zgodnie z zasadami ustanowionymi w rozporządzeniu (UE) nr 650/2012 powinien być również właściwy do orzekania w zakresie zniesienia małżeńskiego ustroju majątkowego powiązanego ze sprawą spadkową.

Artykuł 5

Na tej samej zasadzie sąd właściwy do rozpatrywania sprawy dotyczącej rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa na mocy rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 powinien również, w niektórych przypadkach, jeżeli małżonkowie wyrażą na to zgodę, orzekać w sprawie zniesienia małżeńskiego ustroju majątkowego wynikłej w związku z rozwodem, separacją prawną lub unieważnieniem małżeństwa.

Artykuły 6 i 7

Art. 6 przewiduje ponadto zasady dotyczące właściwości, które miałyby zastosowanie wówczas, gdy sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego nie są związane z postępowaniem spadkowym lub postępowaniem w sprawie rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa (np. gdy małżonkowie chcą zmienić swój małżeński ustrój majątkowy). Wykaz łączników uporządkowanych według hierarchii ważności pozwoliłby wskazać państwo członkowskie, którego sądy są właściwe do rozpatrzenia sprawy dotyczącej majątkowego ustroju małżeńskiego.

Proponowane kryteria obejmują w szczególności miejsce zwykłego pobytu małżonków, ostatnie miejsce zwykłego pobytu małżonków, jeżeli jedno z nich nadal tam zamieszkuje, oraz miejsce zwykłego pobytu pozwanego; kryteria te są powszechnie wykorzystywane i często pokrywają się z lokalizacją majątku małżonków. Ostatnim kryterium jest wspólne obywatelstwo małżonków.

W takich przypadkach, aby zwiększyć przewidywalność i swobodę wyboru przysługującą małżonkom, art. 7 umożliwiałby im również uzgodnienie, że sądami zajmującymi się sprawami ich ustroju majątkowego powinny być sądy państwa członkowskiego, którego prawo jest właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego, lub sądy państwa członkowskiego, w którym zawarto małżeństwo.

Artykuł 9

W drodze wyjątku właściwy sąd państwa członkowskiego może stwierdzić brak swojej jurysdykcji, jeżeli prawo krajowe tego państwa członkowskiego nie uznaje danego małżeństwa. W celu zapewnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w takich przypadkach, małżonkowie mogą uzgodnić, że sprawa zostanie rozstrzygnięta przez sądy państwa członkowskiego, którego prawo jest właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego lub przez sądy państwa członkowskiego, w którym zawarto małżeństwo. W przeciwnym wypadku państwo członkowskie, którego sądy powinny orzekać w przedmiocie tej kwestii, zostanie wskazane na podstawie kryteriów określonych w art. 6.

Artykuł 10

Jeżeli żadne państwo członkowskie nie ma jurysdykcji na mocy poprzednich artykułów, artykuł ten zapewnia dostęp do wymiaru sprawiedliwości małżonkom i zainteresowanym osobom trzecim przed sądami państwa członkowskiego, w którym znajduje się nieruchomość będąca własnością jednego z małżonków lub obojga z nich. W takich przypadkach sądy orzekałyby wyłącznie w odniesieniu do nieruchomości położonej w tym państwie członkowskim.

5.3. Rozdział III: Prawo właściwe

Artykuł 20

Prawem mającym zastosowanie do kwestii dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego może być prawo państwa członkowskiego lub prawo państwa trzeciego.

Artykuł 21

W niniejszym rozporządzeniu zaproponowano jednolity system: cały majątek małżonków, niezależnie od jego charakteru (ruchomości lub nieruchomości) i lokalizacji, podlegałby jednemu prawu, a konkretnie prawu właściwemu dla majątkowego ustroju małżeńskiego.

Nieruchomości są specyficznym elementem majątku par i jedną z możliwości jest poddanie ich prawu państwa, w którym się znajdują (*lex rei sitae*), co prowadzi do dopuszczenia w pewnym zakresie możliwości zastosowania różnych przepisów krajowych w odniesieniu do małżeńskiego ustroju majątkowego. Rozwiązanie to jest jednak problematyczne, w szczególności w przypadku likwidacji majątku małżeńskiego, ponieważ prowadziłoby do niepożądanego fragmentacji majątku małżonków (podczas gdy zobowiązania nadal podlegałyby jednemu reżimowi) oraz do stosowania różnego prawa do poszczególnych składników majątku w ramach małżeńskiego ustroju majątkowego. W związku z tym rozporządzenie stanowi, że prawo mające zastosowanie do majątkowego ustroju małżeńskiego, zarówno wybrane przez małżonków, jak i wskazane na podstawie innych przepisów w razie niedokonania przez nich takiego wyboru, będzie miało zastosowanie do całości majątku należącego do małżonków (zarówno do ruchomości, jak i nieruchomości), niezależnie od lokalizacji.

Artykuł 22

W trakcie konsultacji osiągnięto szeroki konsensus co do przyznania stronom pewnej swobody przy wyborze prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego w celu ułatwienia małżonkom zarządzania majątkiem. Taka możliwość wyboru powinna być wyraźnie uregulowana, aby zapobiec sytuacji, gdy wybrane prawo będzie miało niewielki związek z rzeczywistą sytuacją pary lub jej historią: wybrane prawo musi być zatem prawem miejsca zwykłego pobytu lub obywatelstwa małżonków lub przyszłych małżonków lub jednego z nich.

Oprócz przyznania małżonkom możliwości wyboru prawa właściwego w chwili zawierania związku małżeńskiego, przedmiotowy artykuł umożliwia dokonanie takiego wyboru także w późniejszym terminie. Na tej samej zasadzie małżonkowie, którzy wybrali prawo właściwe w chwili zawierania związku małżeńskiego, mogą następnie zdecydować się na jego zmianę. Jeśli małżonkowie postanowią zmienić prawo właściwe dla swojego małżeńskiego ustroju majątkowego, mogą zdecydować się jedynie na takie prawo, które mogli wybrać w momencie zawierania związku małżeńskiego.

Dopuszczalna jest jedynie dobrowolna zmiana prawa właściwego przez małżonków. Aby uniknąć niepewności prawa, rozporządzenie nie przewiduje automatycznej zmiany prawa właściwego bez zgody stron lub bez ich powiadomienia.

Ponadto, aby zapobiec niepożądanym dla małżonków konsekwencjom zmiany prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego, zmiana taka wywiera skutek jedynie na przyszłość, chyba że małżonkowie wyraźnie postanowią o jej obowiązywaniu ze skutkiem wstecznym.

Prawa osób trzecich, których interesy mogą zostać naruszone na skutek zmiany prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego pary, podlegają ochronie: rozporządzenie stanowi, że skutki retroaktywnej zmiany prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego nie mogą naruszać praw osób trzecich.

Artykuły 23–25

Przepisy te określają zasady dotyczące procedury, która ma być stosowana przez małżonków w celu dokonania wyboru prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego w drodze zawarcia małżeńskiej umowy majątkowej.

Artykuł 26

Jeżeli małżonkowie nie dokonają wyboru prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego, ważne jest wprowadzenie w uczestniczących państwach członkowskich wspólnych zasad, które określą, jakie prawo jest właściwe w przypadku niedokonania wyboru prawa przez małżonków. Wykaz obiektywnych łączników uporządkowanych według hierarchii ważności pozwala wskazać prawo właściwe, zapewniając tym samym przewidywalność, zarówno dla małżonków, jak i dla osób trzecich. Kryteria te mają na celu pogodzenie rzeczywistej sytuacji pary, zwłaszcza jeśli chodzi o ustalanie pierwszego wspólnego miejsca zwykłego pobytu, z potrzebą łatwego określenia prawa właściwego dla jej małżeńskiego ustroju majątkowego. Jednakże w wyjątkowych przypadkach jedno z małżonków może zwrócić się do sądu o zastosowanie prawa właściwego dla państwa, w którym małżonkowie mieli swoje ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu.

Artykuły 27 i 28

Rozporządzenie wymienia niektóre kwestie, które podlegałyby prawu właściwemu dla małżeńskiego ustroju majątkowego. Kwestie te obejmują likwidację majątku, a także skutki małżeńskiego ustroju majątkowego w odniesieniu do stosunków między każdym z małżonków a osobami trzecimi. Jednak aby chronić prawa osób trzecich, rozporządzenie stanowi, że małżonek nie może w sporze powoływać się na prawo właściwe wobec osoby trzeciej, chyba że ta osoba trzecia wiedziała lub powinna była wiedzieć o prawie właściwym dla danego ustroju majątkowego. Rozporządzenie określa przypadki, w których należy uznać, że osoba trzecia wiedziała lub powinna była wiedzieć, jakie prawo właściwe reguluje małżeński ustrój majątkowy.

Artykuł 30

Aby uwzględnić krajowe zasady ochrony miejsca zamieszkania rodziny, przepis ten pozwala państwu członkowskiemu odstąpić od stosowania prawa obcego na korzyść prawa krajowego. W celu zapewnienia ochrony miejsca zamieszkania rodziny, państwo członkowskie, na terytorium którego się ono znajduje, może zastosować więc swoje własne zasady w tym zakresie. W wyjątkowych przypadkach państwo to może zastosować swoje prawo w stosunku do każdego, kto zamieszkuje na jego terytorium, na zasadzie „preferencji” w stosunku do prawa mającego zwykle zastosowanie lub prawa właściwego dla umowy majątkowej małżeńskiej, zawartej w innym państwie członkowskim.

5.4. Rozdział IV: Uznawanie, wykonalność i wykonywanie

Rozporządzenie objęte wnioskiem przewiduje swobodny przepływ orzeczeń, dokumentów urzędowych i ugód sądowych dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych. W ten sposób wprowadziłoby ono ich wzajemne uznawanie, dokonywane w oparciu o wzajemne zaufanie, wynikające z integracji państw członkowskich w Unii Europejskiej.

Taki swobodny przepływ przybrałby formę jednolitej procedury uznawania i wykonywania orzeczeń, dokumentów urzędowych i ugód sądowych wydanych lub sporządzonych w innym państwie członkowskim. Procedura ta zastępuje procedury krajowe, obowiązujące obecnie w poszczególnych państwach członkowskich. Na poziomie Unii zharmonizowano również i ograniczono do niezbędnego minimum podstawy odmowy uznania lub wykonania. Zastępują one różnorodne i często bardziej rozbudowane podstawy odmowy, jakie występują obecnie na poziomie krajowym.

Orzeczenia

Objęte wnioskiem przepisy dotyczące uznawania i wykonywania orzeczeń są zgodne z przepisami rozporządzenia nr 650/2012 w sprawie dziedziczenia. W związku z tym zawierają one odesłanie do procedury *exequatur* przewidzianej w tym rozporządzeniu. Oznacza to, że wszelkie orzeczenia wydane w jednym państwie członkowskim byłyby uznawane w innych państwach członkowskich bez konieczności przeprowadzania szczególnego postępowania oraz że w celu wykonania orzeczenia w innym państwie członkowskim wnioskodawcy musieliby przeprowadzić jednolite postępowanie w państwie członkowskim wykonania, w celu uzyskania stwierdzenia wykonalności. Postępowanie to jest jednostronne i ogranicza się na początkowym etapie do weryfikacji dokumentów. Dopiero na późniejszym etapie, jeśli pozwany wyraża sprzeciw, sędzia bada ewentualne przyczyny odmowy. Zapewnia to odpowiednią ochronę praw pozwanych.

Wprowadzenie tych zasad stanowi istotny krok naprzód w porównaniu z obecną sytuacją. Uznawanie i wykonywanie orzeczeń regulowane jest bowiem obecnie prawem krajowym państw członkowskich lub umowami dwustronnymi łączącymi niektóre państwa członkowskie. Procedury, których należy dopełnić, różnią się w zależności od państwa członkowskiego, tak jak i dokumenty wymagane w celu stwierdzenia wykonalności orzeczenia i powody możliwej odmowy uznania zagranicznych orzeczeń.

Jak wyjaśniono powyżej, niniejsze rozporządzenie jest pierwszym aktem w dziedzinie małżeńskich ustrojów majątkowych i dotyczy prawa rodzinnego (zob. pkt 3.1). Ze względu na specyficzny kontekst swobodny przepływ orzeczeń podlega procedurze *exequatur*. Jednakże na późniejszym etapie, po dokonaniu oceny przepisów zawartych w niniejszym rozporządzeniu i rozwoju współpracy sądowej w dziedzinie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz w dziedzinach powiązanych, w szczególności na podstawie rozporządzenia Bruksela IIa¹⁴, będzie można rozważyć zniesienie, tak jak i w innych dziedzinach, wymogu przeprowadzenia dodatkowego postępowania (*exequatur*).

Akty wydane przez organy, które wykonują swoje funkcje na mocy przekazania uprawnień, zgodnie z definicją sądu przewidzianą w art. 3 niniejszego rozporządzenia, byłyby utożsamiane z orzeczeniami sądowymi i w związku z tym zostałyby objęte przepisami dotyczącymi uznawania i wykonywania przewidzianymi w tym rozdziale.

Dokumenty urzędowe

W związku z praktycznym znaczeniem dokumentów urzędowych dla spraw dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych i w celu zapewnienia spójności niniejszego rozporządzenia z innymi aktami prawnymi Unii, niniejsze rozporządzenie musi zapewnić przyjmowanie tych dokumentów do celów ich swobodnego przepływu.

Oznacza to, że dokumentom tym przysługuje taka sama moc dowodowa w zakresie ich treści i uwzględnionych faktów oraz takie samo domniemanie ważności i mocy wykonawczej, jak w kraju pochodzenia.

2016/0059 (CNS)

Wniosek

¹⁴ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, Dz.U. L 338 z 23.12.2003.

ROZPORZĄDZENIE RADY

w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 81 ust. 3,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego¹⁵,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹⁶,

stanowiąc zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Unia Europejska postawiła sobie za cel utrzymanie i rozwój przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w której zapewniony jest swobodny przepływ osób. W celu stopniowego tworzenia takiej przestrzeni, Unia ma przyjmować środki w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne, w szczególności jeżeli jest to niezbędne do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego.
- (2) Zgodnie z art. 81 ust. 2 lit. c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wśród takich środków mogą być środki służące zapewnieniu zgodności norm mających zastosowanie w państwach członkowskich w przypadku kolizji przepisów i sporów o właściwość.
- (3) Rada Europejska na posiedzeniu w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r. zatwierdziła zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń oraz innych decyzji organów sądowych jako podstawę współpracy sądowej w sprawach cywilnych i zwróciła się do Rady i Komisji o przyjęcie programu w zakresie środków służących wdrażaniu tej zasady.
- (4) W dniu 30 listopada 2000 r. przyjęto wspólny dla Komisji i Rady program środków dotyczących wprowadzania w życie zasady wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych¹⁷. W programie tym określono środki dotyczące harmonizacji norm kolizyjnych jako ułatwiające wzajemne uznawanie orzeczeń i przewidziano opracowanie aktu prawnego odnoszącego się do małżeńskich ustrojów majątkowych (...).
- (5) Na posiedzeniu w Brukseli w dniach 4 i 5 listopada 2004 r. Rada Europejska przyjęła nowy program zatytułowany: „Program haski: wzmocnienie wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w Unii Europejskiej”¹⁸. W programie tym Rada zwróciła się do Komisji o przedstawienie zielonej książki w sprawie kolizji przepisów w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych, w tym zagadnienia właściwości i wzajemnego

¹⁵ Dz.U. C [...], [...], s. [...].

¹⁶ Dz.U. C [...], [...], s. [...].

¹⁷ Dz.U. C 12 z 15.1.2001, s. 1.

¹⁸ Dz.U. L 53 z 3.3.2005, s. 1.

uznawania. W programie podkreślono także konieczność przyjęcia aktu prawnego dotyczącego tej dziedziny.

- (6) Dnia 17 lipca 2006 r. Komisja przyjęła zieloną księgę w sprawie kolizji przepisów w sprawach dotyczących majątkowego ustroju małżeńskiego, w której mowa w szczególności o właściwości i wzajemnym uznawaniu¹⁹. Przyjęcie zielonej księgi zapoczątkowało proces szeroko zakrojonych konsultacji dotyczących wszystkich aspektów trudności, które napotykają pary w Europie w przypadku likwidacji wspólnego majątku, a także dostępnych środków ochrony prawnej.
- (7) Na posiedzeniu w Brukseli w dniach 10 i 11 grudnia 2009 r. Rada Europejska przyjęła nowy wieloletni program zatytułowany „Program sztokholmski – Otwarta i bezpieczna Europa dla dobra i ochrony obywateli”²⁰. W programie tym Rada Europejska uznała, że wzajemne uznawanie powinno zostać rozszerzone na dziedziny jeszcze nim nieobjęte, a mające podstawowe znaczenie dla życia codziennego, na przykład prawa związane z majątkiem małżeńskim; należy przy tym uwzględnić systemy prawne państw członkowskich, w tym porządek publiczny (*ordre public*) i krajowe tradycje w tym zakresie.
- (8) W „Sprawozdaniu na temat obywatelstwa UE – 2010 r.: usuwanie przeszkód w zakresie praw obywatelskich UE”, przyjętym dnia 27 października 2010 r.²¹, Komisja zapowiedziała przyjęcie wniosku dotyczącego aktu prawnego umożliwiającego zniesienie przeszkód dla swobodnego przepływu osób, w tym przede wszystkim trudności, jakie napotykają pary w odniesieniu do zarządzania swoim majątkiem lub w przypadku jego podziału.
- (9) Dnia 16 marca 2011 r. Komisja przyjęła wniosek²² dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz wniosek²³ dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich.
- (10) Na posiedzeniu w dniu 3 grudnia 2015 r. Rada stwierdziła, że nie udało się osiągnąć jednomyślności w sprawie przyjęcia wniosków dotyczących rozporządzeń w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich, a zatem cele współpracy w tym zakresie nie mogły zostać osiągnięte w rozsądnym terminie przez Unię jako całość.
- (11) Od grudnia 2015 r. do lutego 2016 r. Szwecja, Belgia, Grecja, Chorwacja, Słowenia, Hiszpania, Francja, Portugalia, Włochy, Malta, Luksemburg, Niemcy, Republika Czeska, Niderlandy, Austria, Bułgaria i Finlandia zwróciły się do Komisji informując, że mają zamiar ustanowić między sobą wzmocnioną współpracę w dziedzinie ustrojów majątkowych par międzynarodowych, w szczególności w odniesieniu do jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich, i wezwały Komisję do przedłożenia Radzie wniosku w tej sprawie.

¹⁹ COM(2006) 400.

²⁰ Dz.U. L 115 z 4.5.2010, s. 1.

²¹ COM(2010) 603.

²² COM(2011) 126.

²³ COM(2011) 127.

- (12) W dniu [...] Rada przyjęła decyzję [...] upoważniającą do podjęcia wzmocnionej współpracy w obszarze jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w zakresie ustrojów majątkowych par międzynarodowych, obejmującej zarówno małżeńskie ustroje majątkowe, jak i skutki majątkowe zarejestrowanych związków partnerskich.
- (13) Zgodnie z art. 328 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej od chwili ustanowienia wzmocnionej współpracy pozostaje ona otwarta dla wszystkich państw członkowskich pod warunkiem spełnienia ewentualnych warunków uczestnictwa określonych w decyzji upoważniającej. Państwa członkowskie mogą przystąpić do współpracy także w dowolnym innym momencie, o ile, poza spełnieniem wyżej wymienionych warunków, będą również przestrzegać aktów już przyjętych w ramach tej współpracy. Komisja i państwa członkowskie uczestniczące we wzmocnionej współpracy powinny zapewnić wsparcie dla uczestnictwa w niej możliwie największej liczby państw członkowskich. Niniejsze rozporządzenie powinno wiązać w całości i być bezpośrednio stosowane jedynie w uczestniczących państwach członkowskich zgodnie z Traktatami.
- (14) Zgodnie z art. 81 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, niniejsze rozporządzenie powinno mieć zastosowanie w przypadku małżeńskich ustrojów majątkowych posiadających potencjalne skutki transgraniczne.
- (15) W celu zapewnienia parom małżeńskim pewności prawa w odniesieniu do posiadanego majątku i zaoferowania im pewnej przewidywalności, należy w jednym akcie prawnym ująć wszystkie przepisy mające zastosowanie do małżeńskich ustrojów majątkowych.
- (16) Aby zrealizować te cele, w niniejszym rozporządzeniu należy zawrzeć przepisy dotyczące jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania lub, w zależności od przypadku, przyjmowania, wykonalności i wykonywania orzeczeń, dokumentów urzędowych i ugód sądowych.
- (17) Niniejsze rozporządzenie nie definiuje pojęcia „małżeństwa”, które określone jest w przepisach krajowych państw członkowskich.
- (18) Zakres stosowania niniejszego rozporządzenia powinien obejmować wszystkie aspekty cywilnoprawne małżeńskich ustrojów majątkowych, zarówno w zakresie bieżącego zarządzania majątkiem małżonków, jak i zniesienia ustroju majątkowego, zwłaszcza na skutek separacji pary lub śmierci jednego z małżonków. Do celów niniejszego rozporządzenia pojęcie „małżeński ustrój majątkowy” powinno być interpretowane autonomicznie i obejmować nie tylko przepisy, od których małżonkowie nie mogą odstąpić, ale także wszelkie przepisy opcjonalne, co do których małżonkowie mogą zawrzeć porozumienie zgodnie z właściwym prawem, a także wszelkie domyślne przepisy właściwego prawa. Pojęcie to obejmuje nie tylko umowy majątkowe szczególnie i wyłącznie przewidziane w niektórych krajowych systemach prawnych w przypadku związków małżeńskich, ale również wszelkie inne stosunki majątkowe występujące między małżonkami oraz w ich relacjach z osobami trzecimi, wynikające bezpośrednio ze związku małżeńskiego lub jego ustania.
- (19) Pewne zagadnienia, które można uznać za powiązane z kwestiami dotyczącymi małżeńskiego ustroju majątkowego, powinny dla jasności zostać wyraźnie wyłączone z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia.
- (20) Niniejsze rozporządzenie nie powinno zatem mieć zastosowania do kwestii ogólnej zdolności prawnej małżonków; wyłączenie to nie powinno jednak obejmować konkretnych uprawnień i praw każdego lub obojga małżonków w odniesieniu do majątku, czy to pomiędzy nimi czy też w odniesieniu do osób trzecich, ponieważ te uprawnienia i prawa powinny wchodzić w zakres stosowania niniejszego rozporządzenia.

- (21) Niniejsze rozporządzenie nie powinno mieć zastosowania do innych kwestii wstępnych, takich jak istnienie, ważność lub uznanie związku małżeńskiego, które są nadal regulowane prawem krajowym państw członkowskich, w tym krajowymi normami prawa prywatnego międzynarodowego.
- (22) Ponieważ obowiązki alimentacyjne między małżonkami regulowane są przepisami rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych²⁴, należy je wykluczyć z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia, podobnie jak kwestie związane z dziedziczeniem majątku po zmarłym małżonku, regulowane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego²⁵.
- (23) Kwestie uprawnień do przekazania lub dostosowania – między małżonkami – praw do świadczeń emerytalnych lub rentowych – bez względu na ich charakter – nabytych w trakcie związku małżeńskiego, które nie wytworzyły dochodów z tytułu świadczeń emerytalnych w trakcie związku małżeńskiego, to sprawy, które powinny pozostać poza zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia, przy uwzględnieniu szczególnych systemów istniejących w państwach członkowskich. Jednak taki wyjątek powinien podlegać ścisłej interpretacji. Dlatego też niniejsze rozporządzenie powinno regulować w szczególności kwestię klasyfikacji emerytalno-rentowych składników majątku, kwot wypłaconych już jednemu z małżonków w trakcie związku małżeńskiego oraz ewentualnej rekompensaty dla drugiego małżonka, w przypadku gdy na emeryturę lub rentę łożono ze wspólnych składników majątku.
- (24) Niniejsze rozporządzenie powinno umożliwiać wynikające z małżeńskiego ustroju majątkowego tworzenie lub przeniesienie prawa do nieruchomości lub rzeczy ruchomych, zgodnie z prawem właściwym dla danego małżeńskiego ustroju majątkowego. Nie powinno ono jednak wpływać na zamknięty katalog (*numerus clausus*) praw rzeczowych znany w prawie krajowym niektórych państw członkowskich. Od państwa członkowskiego nie można wymagać, by uznało prawo rzeczowe odnoszące się do majątku znajdującego się w tym państwie członkowskim, jeżeli to prawo rzeczowe nie jest znane w jego porządku prawnym.
- (25) Jednak aby umożliwić małżonkom korzystanie w innym państwie członkowskim z praw, które powstały lub przeszły na nich jako skutek małżeńskiego ustroju majątkowego, niniejsze rozporządzenie powinno przewidywać możliwość dostosowania nieznanego prawa rzeczowego do najbliższego odpowiednika tego prawa rzeczowego, przewidzianego w prawie tego innego państwa członkowskiego. W ramach takiego dostosowania należy uwzględnić cele i interesy, którym służy określone prawo rzeczowe, oraz związane z nim skutki. Aby określić prawo rzeczowe będące najbliższym krajowym odpowiednikiem nieznanego prawa rzeczowego, możliwe jest nawiązanie kontaktu z organami lub właściwymi osobami w państwie, którego prawo jest właściwe dla danego małżeńskiego ustroju majątkowego, w celu uzyskania dalszych informacji co do charakteru i skutków tego prawa. W tym celu mogłyby zostać wykorzystane istniejące sieci w obszarze współpracy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, a także wszelkie inne dostępne środki ułatwiające zrozumienie prawa zagranicznego.

²⁴ Dz.U. L 7 z 10.1.2009, s. 1.

²⁵ Dz.U. L 201 z 27.7.2012, s. 107.

- (26) Dostosowanie nieznanych praw rzeczowych, wyraźnie przewidziane w niniejszym rozporządzeniu, nie powinno wykluczać innych form dostosowania w ramach stosowania niniejszego rozporządzenia.
- (27) Wymogi dotyczące wpisu do rejestru prawa do nieruchomości lub rzeczy ruchomych powinny być wyłączone z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia. Prawo państwa członkowskiego, w którym prowadzony jest rejestr (w przypadku nieruchomości *lex rei sitae*), powinno określać warunki prawne i sposób dokonywania wpisu oraz organy, takie jak organy prowadzące księgi wieczyste lub notariusze, które są odpowiedzialne za sprawdzenie, czy spełnione są wszystkie wymogi oraz czy przedstawiona lub sporządzona dokumentacja jest wystarczająca lub zawiera niezbędne informacje. W szczególności organy mogą sprawdzić, czy prawo małżonka do majątku wymienionego w dokumencie przedstawionym do rejestracji jest prawem wpisanym jako takie w rejestrze lub w inny sposób wykazany zgodnie z prawem państwa członkowskiego, w którym prowadzony jest rejestr. Aby uniknąć powielania dokumentów, organy rejestracyjne powinny przyjmować dokumenty sporządzone przez właściwe organy w innym państwie członkowskim, których swobodny przepływ przewiduje się w niniejszym rozporządzeniu. Nie wyklucza to jednak możliwości zwrócenia się przez organy rejestracyjne do osoby ubiegającej się o rejestrację o dostarczenie dodatkowych informacji lub o przedstawienie dodatkowych dokumentów wymaganych na mocy prawa państwa członkowskiego, w którym prowadzony jest dany rejestr, na przykład informacji lub dokumentów dotyczących zapłaty podatku. Właściwy organ może wskazać osobie ubiegającej się o rejestrację, w jaki sposób można uzupełnić brakujące informacje lub dokumenty.
- (28) Z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia powinny również zostać wyłączone skutki wpisu danego prawa do rejestru. Prawo państwa członkowskiego, w którym prowadzony jest rejestr, powinno określać na przykład, czy wpis ma charakter deklaracyjny czy konstytutywny. A zatem gdy na przykład, w celu zapewnienia skutku *erga omnes* rejestrów lub w celu ochrony czynności prawnych, na mocy prawa państwa członkowskiego, w którym prowadzony jest rejestr, nabycie prawa do nieruchomości wymaga wpisania do rejestru, chwila nabycia tego prawa powinna być regulowana przez prawo tego państwa członkowskiego.
- (29) Niniejsze rozporządzenie powinno zapewniać poszanowanie różnych systemów regulujących sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego stosowanych w państwach członkowskich. Do celów niniejszego rozporządzenia pojęcie „sąd” powinno zatem być rozumiane szeroko, tak aby obejmowało nie tylko sądy w dosłownym znaczeniu tego słowa, sprawujące funkcje sądownicze, lecz także np. notariuszy, którzy w pewnych państwach członkowskich sprawują w niektórych sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego funkcje sądownicze, oraz notariuszy i przedstawicieli zawodów prawniczych, którzy w pewnych państwach członkowskich sprawują funkcje sądownicze w danej sprawie dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego na podstawie przekazania uprawnień przez sąd. Wszystkie sądy w rozumieniu niniejszego rozporządzenia powinny być związane zasadami jurysdykcji określonymi w niniejszym rozporządzeniu. Pojęcie „sąd” nie powinno natomiast obejmować organów pozasądowych państwa członkowskiego uprawnionych na mocy prawa krajowego do zajmowania się sprawami dotyczącymi małżeńskiego ustroju majątkowego, takich jak notariusze w większości państw członkowskich, w których zazwyczaj nie sprawują oni funkcji sądowniczych.
- (30) Niniejsze rozporządzenie powinno umożliwiać wszystkim notariuszom, którzy są właściwi w państwach członkowskich w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego, wykonywanie tych uprawnień. To, czy notariusze w danym państwie członkowskim są

związani zasadami jurysdykcji określonymi w niniejszym rozporządzeniu, powinno zależeć od tego, czy są oni objęci zakresem definicji „sądu” do celów niniejszego rozporządzenia.

- (31) Przepływ aktów sporządzanych przez notariuszy w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego w państwach członkowskich powinien się odbywać na podstawie niniejszego rozporządzenia. Jeżeli notariusze sprawują funkcje sądownicze, są oni związani zasadami jurysdykcji, a przepływ wydanych przez nich decyzji powinien się odbywać zgodnie z przepisami o uznawaniu, wykonalności i wykonywaniu orzeczeń. Jeżeli notariusze nie sprawują funkcji sądowniczych, nie są oni związani zasadami jurysdykcji, a przepływ wydawanych przez nich dokumentów urzędowych powinien być zgodny z przepisami o dokumentach urzędowych.
- (32) By uwzględnić rosnącą mobilność par w trakcie trwania związku małżeńskiego oraz ułatwić należyte działanie wymiaru sprawiedliwości, zasady jurysdykcji zawarte w niniejszym rozporządzeniu powinny umożliwiać obywatelom prowadzenie różnych powiązanych postępowań w sądach tego samego państwa członkowskiego. W tym celu w niniejszym rozporządzeniu należy dążyć do tego, by sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego podlegały jurysdykcji tylko tego państwa członkowskiego, którego sądy rozpatrują daną sprawę związaną z dziedziczeniem po małżonku, rozwodem, separacją prawną lub unieważnieniem małżeństwa zgodnie z, odpowiednio, rozporządzeniem (UE) 650/2012 lub rozporządzeniem Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącym jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1347/2000²⁶.
- (33) W rozporządzeniu należy przewidzieć, że w przypadku gdy postępowanie w sprawie dziedziczenia po małżonku jest prowadzone w sądzie państwa członkowskiego, do którego wniesiono sprawę na mocy rozporządzenia (UE) 650/2012, sądy tego państwa powinny być właściwe do orzekania w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego powiązanych z daną sprawą spadkową.
- (34) Podobnie sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego powstałe w związku z postępowaniem prowadzonym przed sądem państwa członkowskiego, do którego na mocy rozporządzenia (WE) 2201/2003 wniesiono sprawę związaną z rozwodem, separacją prawną lub unieważnieniem małżeństwa, powinny być rozpatrywane przez sądy tego państwa członkowskiego, chyba że właściwość do orzeczenia rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa może opierać się jedynie na konkretnych podstawach. W takich przypadkach skoncentrowanie jurysdykcji nie powinno być dopuszczalne bez zgody małżonków.
- (35) W przypadku gdy sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego nie są związane z postępowaniem prowadzonym przed sądem jednego z państw członkowskich w sprawie dziedziczenia po małżonku lub rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa, w niniejszym rozporządzeniu należy przewidzieć skalę łączników do celów ustalenia jurysdykcji, poczynając od miejsca zwykłego pobytu małżonków w chwili wniesienia sprawy do sądu. Łączniki te określa się z uwzględnieniem rosnącej mobilności obywateli i w celu zapewnienia rzeczywistego łącznika między małżonkami a państwem członkowskim, w którym sprawowana jest jurysdykcja.
- (36) Aby zwiększyć pewność prawa, przewidywalność oraz autonomię stron, niniejsze rozporządzenie powinno umożliwiać stronom – w pewnych okolicznościach – zawarcie

²⁶

Dz.U. L 338 z 23.12.2003, s. 1.

porozumienia w sprawie wyboru sądu, które to porozumienie uwzględniałoby w pierwszej kolejności sądy państwa członkowskiego prawa właściwego lub sądy państwa członkowskiego, w którym zawarto związek małżeński.

- (37) Do celów stosowania niniejszego rozporządzenia oraz aby uwzględnić wszelkie możliwe sytuacje, państwem członkowskim, w którym zawarto związek małżeński, powinno być to państwo członkowskie, przed którego organami zawarto związek małżeński.
- (38) Sądy danego państwa członkowskiego mogą stwierdzić, że na podstawie ich prawa prywatnego międzynarodowego przedmiotowe małżeństwo nie może zostać uznane do celów postępowania w sprawie małżeńskiego ustroju majątkowego. W takim przypadku może w drodze wyjątku zająć konieczność stwierdzenia przez sąd braku jurysdykcji na mocy niniejszego rozporządzenia. Sądy powinny działać szybko, a strona powinna mieć możliwość wniesienia sprawy w każdym innym państwie członkowskim, które za pomocą łącznika wskazano jako państwo sprawujące jurysdykcję, niezależnie od uszeregowania tych podstaw jurysdykcji oraz z poszanowaniem autonomii stron. Każdy sąd, do którego wniesiono sprawę po stwierdzeniu braku jurysdykcji (poza sądami państwa, w którym zawarto związek małżeński), może także, w drodze wyjątku, być zmuszony do stwierdzenia braku swojej jurysdykcji w tych samych okolicznościach. Połączenie różnych przepisów dotyczących jurysdykcji powinno jednak zapewnić stronom wszelkie możliwości wniesienia sprawy do sądów tego państwa członkowskiego, które zaakceptuje jurysdykcję do celów nadania skuteczności danemu małżeńskiemu ustrojowi majątkowemu.
- (39) Niniejsze rozporządzenie nie powinno uniemożliwiać stronom rozstrzygnięcia sprawy małżeńskiego ustroju majątkowego polubownie na drodze pozasądowej, na przykład przed notariuszem w wybranym państwie członkowskim, jeżeli jest to możliwe na mocy prawa tego państwa członkowskiego. Powinno to być możliwe nawet wówczas, gdy prawo właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego nie jest prawem tego państwa członkowskiego.
- (40) Aby sprawić, by sądy wszystkich państw członkowskich mogły na tych samych podstawach sprawować jurysdykcję w odniesieniu do małżeńskich ustrojów majątkowych małżonków, niniejsze rozporządzenie powinno w sposób wyczerpujący określać podstawy sprawowania takiej jurysdykcji pomocniczej.
- (41) W celu przeciwdziałania w szczególności sytuacjom pozbawienia prawa do wymiaru sprawiedliwości, należy przewidzieć w niniejszym rozporządzeniu przepis dotyczący *forum necessitatis*, co pozwoli sądowi państwa członkowskiego orzekać, w wyjątkowych przypadkach, w sprawie dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego, która jest ściśle związana z państwem trzecim. Za taki wyjątkowy przypadek można uznać sytuację, gdy postępowanie nie może toczyć się w danym państwie trzecim, na przykład z powodu wojny domowej, lub gdy nie można we właściwy sposób oczekiwać od jednego z małżonków wszczęcia lub prowadzenia postępowania w tym państwie. Jurysdykcja oparta na *forum necessitatis* powinna być jednak sprawowana wyłącznie wtedy, gdy sprawa ma dostateczny związek z państwem członkowskim sądu, do którego ją wniesiono.
- (42) Aby zapewnić harmonijne funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości należy unikać wydawania niedających się pogodzić orzeczeń w różnych państwach członkowskich. W tym celu niniejsze rozporządzenie powinno przewidywać ogólne zasady proceduralne podobne do zasad przewidzianych w innych aktach prawnych Unii w obszarze współpracy sądowej w sprawach cywilnych. Jedną z takich zasad proceduralnych jest zasada zawisłości sprawy, która wchodzi w grę wtedy, gdy ta sama sprawa dotycząca małżeńskiego ustroju majątkowego zostanie wniesiona do różnych sądów w różnych państwach członkowskich.

Na podstawie tej zasady zostanie ustalone, który sąd powinien prowadzić postępowanie w danej sprawie dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego.

- (43) Aby umożliwić obywatelom czerpanie korzyści z uczestnictwa w rynku wewnętrznym, przy zachowaniu całkowitej pewności prawa, niniejsze rozporządzenie powinno umożliwiać małżonkom poznanie z wyprzedzeniem prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego. Należy w związku z tym wprowadzić zharmonizowane normy kolizyjne w celu uniknięcia sprzecznych rezultatów. Zgodnie z główną zasadą małżeński ustrój majątkowy powinien być regulowany możliwym do przewidzenia prawem, z którym posiada on ścisły związek. Przez wzgląd na pewność prawa oraz w celu uniknięcia fragmentacji małżeńskiego ustroju majątkowego, prawu temu powinien podlegać ogół spraw dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego, to znaczy cały ustrój, bez względu na charakter składników majątku i niezależnie od tego, czy składniki majątku znajdują się w innym państwie członkowskim, czy w państwie trzecim.
- (44) Prawo określone w niniejszym rozporządzeniu powinno mieć zastosowanie, nawet jeżeli nie jest prawem państwa członkowskiego.
- (45) Aby ułatwić małżonkom zarządzanie ich majątkiem, niniejsze rozporządzenie powinno umożliwić im wybór prawa właściwego dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego, niezależnie od charakteru majątku i jego lokalizacji, spośród praw, z którymi małżonkowie mają ściśle powiązania ze względu na miejsce zwykłego pobytu lub posiadane obywatelstwo. Wyboru tego będzie można dokonać w każdej chwili, przed zawarciem związku małżeńskiego, w momencie jego zawierania lub w jego trakcie.
- (46) Aby zagwarantować pewność prawa w zakresie transakcji i zapobiec wszelkim zmianom prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego bez wiedzy małżonków, nie powinno dojść do żadnej zmiany prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego bez wyraźnej woli stron. Podjęta przez małżonków decyzja o zmianie nie powinna mieć skutku wstecznego, chyba że zostanie to przez nich wyraźnie wskazane. Bez względu na charakter sprawy, decyzja ta nie może naruszać praw osób trzecich.
- (47) Należy określić przepisy dotyczące materialnej i formalnej ważności porozumienia o wyborze prawa właściwego, tak by ułatwić małżonkom dokonanie racjonalnego wyboru oraz by ich zgoda była przestrzegana, w celu zapewnienia pewności prawa oraz lepszego dostępu do sądu. Jeżeli chodzi o ważność formalną, należy wprowadzić pewne gwarancje, dzięki którym małżonkowie będą świadomi skutków swojego wyboru. Porozumienie w sprawie wyboru prawa właściwego powinno być co najmniej sporządzone na piśmie, opatrzone datą i podpisane przez obie strony. Jeżeli jednak prawo państwa członkowskiego, w którym oboje małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu w chwili zawarcia porozumienia, przewiduje dodatkowe zasady formalne, należy się do nich dostosować. Jeżeli w chwili zawierania porozumienia miejsca zwykłego pobytu małżonków znajdują się w różnych państwach członkowskich, które ustaliły odmienne zasady formalne, wystarczy dostosować się do zasad jednego z tych państw. Jeżeli w chwili zawierania porozumienia tylko jeden z małżonków ma miejsce zwykłego pobytu w państwie członkowskim, które ustaliło dodatkowe zasady formalne, należy dostosować się do tych zasad.
- (48) Małżeńska umowa majątkowa to rodzaj rozrządzenia majątkiem małżeńskim, którego dopuszczalność i przyjęcie są różne w poszczególnych państwach członkowskich. Aby ułatwić akceptację w państwach członkowskich małżeńskich praw majątkowych nabytych w wyniku zawarcia małżeńskiej umowy majątkowej, należy określić przepisy dotyczące ważności formalnej małżeńskich umów majątkowych. Umowa taka powinna być co najmniej sporządzona na piśmie i opatrzona datą oraz podpisana przez oboje małżonków.

Umowa powinna jednak spełniać także dodatkowe wymogi dotyczące ważności formalnej, określone w prawie właściwym dla danego małżeńskiego ustroju majątkowego, ustalone w rozporządzeniu, oraz w przepisach prawa państwa członkowskiego, w którym małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu. W niniejszym rozporządzeniu należy także określić, które prawo ma regulować ważność materialną takiej umowy.

- (49) Na wypadek niedokonania wyboru prawa właściwego i w celu pogodzenia potrzeby przewidywalności i pewności prawa z koniecznością uwzględnienia rzeczywistej sytuacji pary, w niniejszym rozporządzeniu należy wprowadzić zharmonizowane normy kolizyjne umożliwiające wskazanie prawa właściwego dla całości majątku małżonków w oparciu o skalę łączników. Pierwszym kryterium powinno być pierwsze wspólne miejsce zwykłego pobytu małżonków niedługo po zawarciu przez nich związku małżeńskiego, kolejnym – prawo państwa, którego wspólne obywatelstwo posiadają małżonkowie w chwili zawierania związku małżeńskiego. Jeżeli żadne z powyższych kryteriów nie zostanie spełnione lub jeżeli małżonkowie nie posiadają pierwszego wspólnego miejsca zwykłego pobytu ze względu na wspólne podwójne obywatelstwo w chwili zawierania związku małżeńskiego, trzecim kryterium powinno być prawo państwa, z którym małżonkowie mają najściślejsze powiązania, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności, z zastrzeżeniem, że należy wziąć pod uwagę powiązania istniejące w momencie zawierania związku małżeńskiego.
- (50) Kiedy w niniejszym rozporządzeniu mówi się o obywatelstwie jako łączniku, kwestia sposobu uznania danej osoby za obywatela danego państwa jest kwestią wpadkową, pozostającą poza zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia, i powinna zostać określona zgodnie z prawem krajowym, w tym – w stosownych przypadkach – konwencjami międzynarodowymi, przy pełnym poszanowaniu ogólnych zasad Unii Europejskiej. Uznanie to nie powinno mieć skutków dla ważności wyboru prawa, którego dokonano zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.
- (51) W odniesieniu do ustalania prawa właściwego dla danego małżeńskiego ustroju majątkowego przy braku porozumienia o wyborze prawa i braku małżeńskiej umowy majątkowej, organ sądowy państwa członkowskiego na wniosek któregokolwiek z małżonków powinien – w wyjątkowych przypadkach gdy małżonkowie przeprowadzili się do państwa swojego zwykłego pobytu na dłuższy okres – być w stanie dojść do wniosku, że można zastosować prawo tego państwa, jeżeli małżonkowie się nim posługiwali. Bez względu na charakter sprawy, decyzja ta nie może naruszać praw osób trzecich.
- (52) Prawo wskazane jako prawo właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego powinno regulować małżeński ustrój majątkowy, począwszy od klasyfikacji majątku każdego małżonka lub obojga małżonków według różnych kategorii w trakcie trwania związku małżeńskiego i po jego ustaniu aż do ustania małżeńskiego ustroju majątkowego oraz likwidacji majątku. Powinno to obejmować wpływ małżeńskiego ustroju majątkowego na związek prawny jednego z małżonków z osobami trzecimi. Jeden z małżonków może jednak powołać się na prawo właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego wobec osoby trzeciej w celu uregulowania kwestii związanych z tym wpływem jedynie wówczas, gdy stosunki prawne między tym małżonkiem a osobą trzecią powstały w momencie, gdy ta osoba trzecia wiedziała lub powinna była wiedzieć o tym prawie.
- (53) Względy interesu publicznego, takie jak ochrona politycznej, społecznej lub gospodarczej organizacji państwa członkowskiego, powinny uzasadniać umożliwienie – w wyjątkowych przypadkach – sądom i innym właściwym organom tego państwa stosowania wyjątków opartych na przepisach wymuszających swoje zastosowanie. Zgodnie z powyższym pojęcie „przepisów wymuszających swoje zastosowanie” powinno obejmować zasady o charakterze

nadrzędnym, takie jak zasady ochrony miejsca zamieszkania rodziny. Jednak ten wyjątek od stosowania prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego wymaga ścisłej interpretacji, gdyż musi pozostać spójny z celem ogólnym niniejszego rozporządzenia.

- (54) Względy interesu publicznego powinny umożliwić sądom i innym właściwym organom rozpatrującym sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego w państwach członkowskich nieuwzględnienie – w wyjątkowych okolicznościach – niektórych przepisów obcego prawa, gdy w danym przypadku stosowanie tych przepisów byłoby w sposób oczywisty sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) danego państwa członkowskiego. Jednak ani sądy, ani inne właściwe organy nie powinny mieć możliwości zastosowania klauzuli porządku publicznego w celu pominięcia prawa innego państwa członkowskiego lub odmowy uznania – lub, w zależności od przypadku, przyjęcia – lub wykonania orzeczenia, dokumentu urzędowego lub ugody sądowej z innego państwa członkowskiego, w sytuacji, w której byłoby to sprzeczne z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności z jej art. 21, dotyczącym zasady niedyskryminacji.
- (55) Ponieważ niektóre państwa posiadają co najmniej dwa systemy prawne lub zestawy zasad dotyczących kwestii regulowanych w niniejszym rozporządzeniu, należy zawrzeć w nim przepis określający, w jakim stopniu przepisy niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie w różnych jednostkach terytorialnych tych państw.
- (56) Z uwagi na cel ogólny niniejszego rozporządzenia, jakim jest wzajemne uznawanie wydanych w państwach członkowskich orzeczeń w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego, w niniejszym rozporządzeniu należy określić przepisy dotyczące uznawania, wykonalności i wykonania orzeczeń podobne do przepisów przewidzianych w innych aktach prawnych Unii w obszarze współpracy sądowej w sprawach cywilnych.
- (57) Aby uwzględnić różne systemy regulujące sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego w państwach członkowskich, niniejsze rozporządzenie powinno gwarantować przyjmowanie i wykonalność we wszystkich państwach członkowskich dokumentów urzędowych odnoszących się do spraw dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego.
- (58) Dokumenty urzędowe powinny wywoływać w innym państwie członkowskim takie same skutki dowodowe jak w państwie członkowskim pochodzenia lub skutki dowodowe najbardziej z nimi porównywalne. Ustalenie skutków dowodowych danego dokumentu urzędowego w innym państwie członkowskim lub skutków najbardziej z nimi porównywalnych powinno być dokonane przez odniesienie do charakteru i zakresu skutków dowodowych danego dokumentu urzędowego w państwie członkowskim pochodzenia. Zatem od prawa państwa członkowskiego pochodzenia zależeć będzie, jakie skutki dowodowe dany dokument urzędowy powinien wywoływać w innym państwie członkowskim.
- (59) „Autentyczność” dokumentu urzędowego powinna być pojęciem autonomicznym, obejmującym takie kwestie jak prawdziwość tego dokumentu, wymogi formalne odnoszące się do dokumentu, uprawnienia organu sporządzającego dokument oraz procedurę, na podstawie której sporządzono ten dokument. Powinna również obejmować elementy faktyczne stwierdzone przez właściwy organ w danym dokumencie urzędowym, takie jak fakt, że wskazane strony stawily się przed tym organem we wskazanym dniu i że złożyły wskazane oświadczenia. Strona chcąc zakwestionować autentyczność danego dokumentu urzędowego powinna dokonać tego przed właściwym sądem państwa członkowskiego pochodzenia danego dokumentu urzędowego zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego.

- (60) Pojęcie „czynności prawne lub stosunki prawne stwierdzone w dokumencie urzędowym” należy interpretować jako odnoszące się do treści materialnej dokumentu urzędowego. Strona chcąc zakwestionować czynności prawne lub stosunki prawne stwierdzone w dokumencie urzędowym powinna dokonać tego przed sądami mającymi jurysdykcję na mocy niniejszego rozporządzenia, które powinny rozstrzygnąć sprawę zgodnie z prawem właściwym dla małżeńskiego ustroju majątkowego.
- (61) Jeżeli kwestia dotycząca czynności prawnych lub stosunków prawnych stwierdzonych w dokumencie urzędowym jest podnoszona jako kwestia wypadkowa w postępowaniu przed sądem państwa członkowskiego, sąd ten powinien mieć jurysdykcję do rozpatrzenia tej kwestii.
- (62) Zakwestionowany dokument urzędowy nie powinien wywoływać żadnych skutków dowodowych w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie pochodzenia, dopóki toczy się sprawa dotycząca jego kwestionowania. Jeżeli kwestionowanie dotyczy tylko konkretnej kwestii odnoszącej się do czynności prawnych lub stosunków prawnych stwierdzonych w dokumencie urzędowym, kwestionowany dokument urzędowy nie powinien wywoływać skutków dowodowych w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie pochodzenia w odniesieniu do tej kwestii, dopóki toczy się sprawa dotycząca jego kwestionowania. Dokument urzędowy, który został uznany za nieważny w wyniku zakwestionowania, powinien przestać wywoływać jakiekolwiek skutki dowodowe.
- (63) Organ, który – stosując niniejsze rozporządzenie – otrzymałby dwa sprzeczne dokumenty urzędowe, powinien ocenić, czy i któremu dokumentowi urzędowemu przyznać pierwszeństwo, mając na uwadze okoliczności danej sprawy. Jeżeli z okoliczności tych nie wynika, czy i któremu dokumentowi urzędowemu przyznać pierwszeństwo, kwestia ta powinna zostać ustalona przez sądy mające jurysdykcję na mocy niniejszego rozporządzenia lub, gdy dana kwestia jest podnoszona jako kwestia wypadkowa w toku postępowania, przez sąd, przed którym wszczęto to postępowanie. W przypadku sprzeczności między dokumentem urzędowym i orzeczeniem należy wziąć pod uwagę podstawy nieuznawania orzeczeń na mocy niniejszego rozporządzenia.
- (64) Uznanie i wykonanie na mocy niniejszego rozporządzenia orzeczenia dotyczącego małżeńskiego ustroju majątkowego nie powinno w żaden sposób oznaczać uznania związku małżeńskiego, z którego wynika małżeński ustrój majątkowy leżący u podstaw orzeczenia.
- (65) Należy określić relację pomiędzy niniejszym rozporządzeniem a dwustronnymi lub wielostronnymi konwencjami w dziedzinie małżeńskich ustrojów majątkowych, których stronami są państwa członkowskie.
- (66) Niniejsze rozporządzenie nie powinno uniemożliwiać tym państwom członkowskim, które są stronami Konwencji z dnia 6 lutego 1931 r. między Danią, Finlandią, Islandią, Norwegią i Szwecją zawierającej przepisy prawa prywatnego międzynarodowego dotyczące małżeństwa, adopcji i opieki, zmienionej w 2006 r.; Konwencji z dnia 19 listopada 1934 r. między Danią, Finlandią, Islandią, Norwegią i Szwecją obejmującej przepisy prawa prywatnego międzynarodowego dotyczące dziedziczenia, testamentów i zarządzania spadkiem, zmienionej w czerwcu 2012 r.; oraz Konwencji z dnia 11 października 1977 r. między Danią, Finlandią, Islandią, Norwegią i Szwecją o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach cywilnych, stosowania niektórych postanowień tych konwencji, o ile przewidują one uproszczone i sprawniejsze procedury uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych.

- (67) Aby ułatwić stosowanie niniejszego rozporządzenia, należy wprowadzić przepis nakładający na państwa członkowskie obowiązek przekazywania pewnych informacji na temat ich ustawodawstwa i procedur związanych z małżeńskimi ustrojami majątkowymi w ramach europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych ustanowionej decyzją Rady 2001/470/WE²⁷. Aby umożliwić terminowe opublikowanie w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* wszystkich informacji istotnych dla praktycznego stosowania niniejszego rozporządzenia, państwa członkowskie powinny również przekazać takie informacje Komisji, zanim niniejsze rozporządzenie zacznie być stosowane.
- (68) Jednocześnie, z myślą o ułatwieniu stosowania niniejszego rozporządzenia i o stworzeniu możliwości korzystania z nowoczesnych technologii komunikacyjnych, należy przewidzieć standardowe formularze zaświadczeń przedkładanych w związku z wnioskiem o stwierdzenie wykonalności orzeczenia, dokumentu urzędowego lub ugody sądowej.
- (69) Przy ustalaniu okresów i terminów ustanowionych w niniejszym rozporządzeniu powinno się stosować przepisy rozporządzenia Rady (EWG, Euratom) nr 1182/71 z dnia 3 czerwca 1971 r. określającego zasady mające zastosowanie do okresów, dat i terminów²⁸.
- (70) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze w odniesieniu do ustanowienia zaświadczeń i formularzy dotyczących stwierdzania wykonalności orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych oraz wprowadzania do nich zmian. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiającym przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję²⁹.
- (71) Z procedury doradczej należy korzystać do celów przyjmowania aktów wykonawczych ustanawiających, a następnie zmieniających zaświadczenia i formularze przewidziane w niniejszym rozporządzeniu zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 4 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
- (72) Cele niniejszego rozporządzenia, a mianowicie swobodny przepływ osób w Unii Europejskiej, umożliwienie małżonkom organizacji stosunków majątkowych pomiędzy sobą oraz stosunków z osobami trzecimi, zarówno na czas trwania związku, jak i na wypadek likwidacji majątku, oraz większa przewidywalność i pewność prawa, nie mogą zostać w sposób wystarczający osiągnięte przez państwa członkowskie, lecz z uwagi na rozmiary i skutki niniejszego rozporządzenia możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Unii, w stosownych przypadkach w drodze wzmocnionej współpracy między państwami członkowskimi. Unia Europejska może zatem przyjąć środki, zgodnie z zasadą pomocniczości zapisaną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną w tym artykule, niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (73) Niniejsze rozporządzenie jest zgodne z prawami podstawowymi oraz zachowuje zasady uznane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, a zwłaszcza w jej art. 7, 9, 17, 21 i 47 dotyczących odpowiednio poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawa do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny zgodnie z ustawami krajowymi, prawa własności, zasady niedyskryminacji i prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do

²⁷ Dz.U. L 174 z 27.6.2001, s. 25.

²⁸ Dz.U. L 124 z 8.6.1971, s. 1.

²⁹ Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13.

bezzstronnego sądu. Sądy i inne właściwe organy państw członkowskich muszą stosować niniejsze rozporządzenie z poszanowaniem tych praw i zasad,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

Rozdział I

Zakres stosowania i definicje

Artykuł 1

Zakres stosowania

1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do małżeńskich ustrojów majątkowych.
Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się do spraw podatkowych, celnych ani administracyjnych.
2. Z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia wyłączone są:
 - a) zdolność prawna małżonków;
 - b) istnienie, ważność lub uznanie małżeństwa;
 - c) zobowiązania alimentacyjne;
 - d) dziedziczenie majątku po zmarłym małżonku;
 - e) zabezpieczenie społeczne;
 - f) uprawnienie do przekazania lub dostosowania między małżonkami, w przypadku rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa, praw do świadczeń emerytalnych lub rentowych nabytych podczas trwania związku małżeńskiego, które nie wytworzyły dochodów z tytułu świadczeń emerytalnych podczas trwania związku małżeńskiego;
 - g) charakter praw rzeczowych odnoszących się do majątku, oraz
 - h) wszelkie wpisy do rejestru praw do nieruchomości lub rzeczy ruchomych, łącznie z wymogami prawnymi dotyczącymi takich wpisów, oraz skutki wpisu lub braku wpisu takich praw do rejestru.

Artykuł 2

Właściwość w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych w państwach członkowskich

Niniejsze rozporządzenie nie wpływa na właściwość organów państw członkowskich w zakresie rozpatrywania spraw dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych.

Artykuł 3

Definicje

1. Na potrzeby niniejszego rozporządzenia:

- a) „małżeński ustrój majątkowy” oznacza zestaw zasad dotyczących powiązań majątkowych istniejących między małżonkami oraz w ich stosunkach ze stronami trzecimi, wynikających z małżeństwa lub jego ustania;
- b) „małżeńska umowa majątkowa” oznacza każdą umowę między małżonkami lub przyszlými małżonkami, za pomocą której ustalają oni swój małżeński ustrój majątkowy;
- c) „dokument urzędowy” oznacza dokument dotyczący małżeńskiego ustroju majątkowego, który to dokument został oficjalnie sporządzony lub zarejestrowany jako dokument urzędowy w danym państwie członkowskim i którego autentyczność:
 - (i) dotyczy podpisu i treści dokumentu urzędowego oraz
 - (ii) została stwierdzona przez organ publiczny lub inny organ uprawniony do tego przez państwo członkowskie pochodzenia;
- d) „orzeczenie” oznacza każdą decyzję w sprawie dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego wydaną przez sąd państwa członkowskiego, niezależnie od nazwy takiej decyzji, w tym postanowienie w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania wydane przez urzędnika sądowego;
- e) „ugoda sądowa” oznacza ugodę w sprawie dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego, która to ugoda została zatwierdzona przez sąd lub zawarta przed sądem w toku postępowania;
- f) „państwo członkowskie pochodzenia” oznacza państwo członkowskie, w którym, w zależności od przypadku, wydano orzeczenie, sporządzono dokument urzędowy, lub zatwierdzono lub zawarto ugodę sądową;
- g) „państwo członkowskie wykonania” oznacza państwo członkowskie, w którym wystąpiono o uznanie lub wykonanie orzeczenia, dokumentu urzędowego lub ugody sądowej.

2. Do celów niniejszego rozporządzenia termin „sąd” oznacza każdy organ sądowy i wszelkie inne organy oraz przedstawiciele zawodów prawniczych mających kompetencje w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych, którzy sprawują funkcje sędziowskie, lub działają na podstawie przekazania uprawnień przez organ sądowy lub pod kontrolą organu sądowego, pod warunkiem że takie inne organy i tacy przedstawiciele zawodów prawniczych oferują gwarancje w odniesieniu do bezstronności i prawa wszystkich stron do bycia wysłuchanymi oraz pod warunkiem że ich orzeczenia lub decyzje na mocy prawa państwa członkowskiego, w którym działają:

- (i) mogą być przedmiotem środka zaskarżenia do organu sądowego lub podlegać ponownemu rozpatrzeniu przez organ sądowy; oraz
- (ii) mają moc i skutek podobne do orzeczenia organu sądowego w takiej samej sprawie.

Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o innych organach oraz przedstawicielach zawodów prawniczych, o których mowa w akapicie pierwszym, zgodnie z art. 64.

Rozdział II

Jurysdykcja

Artykuł 4

Jurysdykcja w przypadku śmierci jednego z małżonków

W przypadku gdy do sądu państwa członkowskiego wniesiono sprawy spadkowe małżonka na mocy rozporządzenia (UE) nr 650/2012, sądy tego państwa są właściwe do orzekania w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego powstałych w związku z daną sprawą spadkową.

Artykuł 5

Jurysdykcja w przypadku rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia związku małżeńskiego

1. Nie naruszając ust. 2, w przypadku gdy do sądu państwa członkowskiego zwrócono się o orzeczenie w sprawie wniosku dotyczącego rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia związku małżeńskiego na mocy rozporządzenia (UE) nr 2201/2003, sądy tego państwa są właściwe do orzekania w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego powiązanych z tym wnioskiem.
2. Jurysdykcja w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych określona w ust. 1 podlega zgodzie małżonków, w przypadku gdy sąd, do którego zwrócono się o orzeczenie w sprawie wniosku dotyczącego rozwodu, separacji prawnej lub unieważnienia małżeństwa:
 - a) jest sądem państwa członkowskiego, w którym wnioskodawca ma miejsce zwykłego pobytu i w którym zamieszkiwał przez co najmniej jeden rok bezpośrednio przed złożeniem wniosku, zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. a) tiret piąte rozporządzenia (WE) nr 2201/2003;
 - b) jest sądem państwa członkowskiego, którego wnioskodawca jest obywatelem, w którym ma miejsce zwykłego pobytu i w którym zamieszkiwał przez co najmniej sześć miesięcy bezpośrednio przed złożeniem wniosku, zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. a) tiret szóste rozporządzenia (WE) nr 2201/2003;
 - c) został uznany za właściwy na mocy art. 5 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 w przypadkach zmiany separacji prawnej w rozwód lub
 - d) został uznany za właściwy na mocy art. 7 rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 w przypadkach pozostałej jurysdykcji.
3. Jeżeli porozumienie, o którym mowa w ust. 2, zawarto przed zwróceniem się do sądu o orzeczenie w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego, musi ono być zgodne z przepisami art. 7 ust. 2.

Artykuł 6

Jurysdykcja w innych przypadkach

W przypadku gdy żaden sąd danego państwa członkowskiego nie jest właściwy zgodnie z art. 4 i 5 lub w przypadkach innych niż te, o których mowa w tych artykułach, do orzekania w sprawie dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego właściwe są sądy państwa członkowskiego:

- a) na którego terytorium małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu w chwili wniesienia sprawy do sądu, lub w przypadku, gdy nie zachodzi ta okoliczność,

- b) na którego terytorium małżonkowie mieli ostatnio miejsce zwykłego pobytu, o ile jedno z nich nadal tam zamieszkuje w chwili wniesienia sprawy do sądu, lub w przypadku, gdy nie zachodzi ta okoliczność,
- c) na którego terytorium pozwany ma miejsce zwykłego pobytu w chwili wniesienia sprawy do sądu, lub w przypadku, gdy nie zachodzi ta okoliczność,
- d) którego obywatelami są oboje małżonkowie w chwili wniesienia sprawy do sądu.

Artykuł 7

Wybór sądu

- 1. W przypadkach objętych art. 6 strony mogą uzgodnić, że sądy tego państwa członkowskiego, którego prawo jest właściwe zgodnie z art. 22, art. 26 ust. 1 lit. a) lub b), lub sądy państwa członkowskiego, w którym zawarto związek małżeński, mają wyłączną jurysdykcję do orzekania w sprawach dotyczących ich małżeńskiego ustroju majątkowego.
- 2. Takie porozumienie jest sporządzone na piśmie, opatrzone datą i podpisane przez strony. Każde przekazanie informacji za pomocą środków elektronicznych umożliwiające trwały zapis umowy uznaje się za równoważne ze sporządzeniem na piśmie.

Artykuł 8

Jurysdykcja oparta na wdaniu się w spór pozwanego

- 1. Niezależnie od jurysdykcji wynikającej z innych przepisów niniejszego rozporządzenia jurysdykcję zachowuje sąd państwa członkowskiego, którego prawo wybrano na podstawie art. 22, art. 26 ust. 1 lit. a) lub b), będący sądem, przed którym pozwany wdał się w spór. Zasada ta nie ma zastosowania w przypadku, gdy pozwany wdał się w spór w celu zakwestionowania jurysdykcji lub w przypadkach ujętych w art. 4 lub art. 5 ust. 1.
- 2. Przed objęciem jurysdykcji na mocy ust. 1 sąd zapewnia poinformowanie pozwanego o przysługującym mu prawie do kwestionowania jurysdykcji oraz o skutkach wdania się w spór lub nieuczynienia tego.

Artykuł 9

Właściwość miejscowa przemienne

- 1. W drodze wyjątku, jeżeli sąd państwa członkowskiego mający jurysdykcję na podstawie art. 4, 6, 7 lub 8 stwierdzi, że na mocy przepisów jego prawa prywatnego międzynarodowego przedmiotowe małżeństwo nie jest uznawane do celów postępowania w sprawie małżeńskiego ustroju majątkowego, może on stwierdzić brak swojej jurysdykcji. Jeżeli sąd stwierdza brak jurysdykcji, czyni to bez zbędnej zwłoki.
- 2. Jeżeli sąd mający jurysdykcję na podstawie art. 4 lub art. 6 stwierdza brak swojej jurysdykcji i gdy strony zgadzają się – zgodnie z art. 7 – przyznać jurysdykcję sądom innego państwa członkowskiego, jurysdykcję do orzekania w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych mają sądy tego państwa członkowskiego.

W innych przypadkach właściwe do orzekania w sprawie małżeńskiego ustroju majątkowego są sądy każdego innego państwa członkowskiego na podstawie art. 6 i 8 lub sądy państwa członkowskiego, w którym zawarto związek małżeński.

3. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania w przypadkach, gdy strony uzyskały rozwód, separację prawną lub unieważnienie związku małżeńskiego, które nadaje się do uznania w państwie członkowskim siedziby sądu.³⁰

Artykuł 10

Jurysdykcja pomocnicza

W przypadku gdy żaden sąd danego państwa członkowskiego nie jest właściwy zgodnie z art. 4, 5, 6, 7 oraz 8 lub gdy wszystkie sądy zgodnie z art. 9 stwierdziły brak jurysdykcji, a żaden sąd nie jest właściwy na mocy art. 9 ust. 2, właściwe są sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium znajduje się majątek nieruchomy należący do jednego małżonka lub obu małżonków, jednak w tym przypadku sąd, do którego wniesiono sprawę, jest właściwy do orzekania jedynie w zakresie przedmiotowego majątku nieruchomego.

Artykuł 11

Forum necessitatis

W przypadku gdy żaden sąd państwa członkowskiego nie jest właściwy zgodnie z art. 4, 5, 6, 7, 8 i 10, lub gdy wszystkie sądy zgodnie z art. 9 stwierdziły brak jurysdykcji, a żaden sąd państwa członkowskiego nie jest właściwy na mocy art. 9 ust. 2 i art. 6, sądy państwa członkowskiego mogą – w wyjątkowych przypadkach – orzekać w sprawie dotyczącej małżeńskiego ustroju majątkowego, jeżeli postępowanie nie może zostać we właściwy sposób wszczęte lub przeprowadzone lub nie byłoby możliwe w państwie trzecim, z którym sprawa jest ściśle związana.

Sprawa musi mieć dostateczny związek z państwem członkowskim sądu, do którego ją wniesiono.

Artykuł 12

Powództwa wzajemne

Sąd, przed którym toczy się postępowanie na podstawie art. 4, 5, 6, 7, 8, 9 ust. 2, art. 10 lub 11, jest także właściwy do orzekania w sprawie powództwa wzajemnego, o ile wchodzi ono w zakres stosowania niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 13

Ograniczenie postępowania

1. W przypadku gdy majątek zmarłego, którego sprawa spadkowa wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia (UE) 650/2012, obejmuje składniki majątku znajdujące się w państwie trzecim, sąd, do którego wniesiono sprawę dotyczącą małżeńskiego ustroju majątkowego, może na wniosek jednej ze stron zdecydować o nieorzekaniu w odniesieniu do jednego lub większej liczby tych składników, jeżeli można oczekiwać, że jego orzeczenie odnoszące się do tych składników nie będzie uznane ani, w stosownych przypadkach, nie zostanie stwierdzona jego wykonalność w tym państwie trzecim.
2. Ustęp 1 pozostaje bez wpływu na prawo stron do ograniczenia zakresu postępowania na podstawie przepisów państwa członkowskiego sądu, do którego wniesiono sprawę.

³⁰ Podobne sformułowanie („nadaje się do uznania”) można znaleźć w rozporządzeniu Bruksela I (wersja przekształcona), art. 33 ust. 1 lit. a) i ust. 3, w art. 34 ust. 1 lit. b) i w motywie 23.

Artykuł 14

Wniesienie sprawy do sądu

Do celów niniejszego rozdziału sprawę uważa się za wniesioną do sądu:

- a) w chwili złożenia w sądzie dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego, pod warunkiem że wnioskodawca nie zaniedbał następnie podjęcia czynności, do których był zobowiązany, aby dokument został doręczony pozwanemu, lub
- b) jeżeli dokument ma być doręczony przed złożeniem go w sądzie – w chwili gdy otrzymał go organ odpowiedzialny za doręczenie, pod warunkiem że wnioskodawca nie zaniedbał następnie podjęcia czynności, jakie zobowiązany był podjąć w celu złożenia tego dokumentu w sądzie, lub
- c) jeżeli postępowanie zostało wszczęte przez sąd z urzędu – w chwili gdy sąd podjął decyzję o wszczęciu tego postępowania lub, gdy taka decyzja nie jest wymagana, w chwili zarejestrowania sprawy przez sąd.

Artykuł 15

Badanie jurysdykcji

W przypadku gdy do sądu państwa członkowskiego wniesiono sprawę dotyczącą małżeńskiego ustroju majątkowego, co do której sąd ten nie ma jurysdykcji na mocy niniejszego rozporządzenia, sąd ten stwierdza z urzędu brak swojej jurysdykcji.

Artykuł 16

Badanie dopuszczalności postępowania

1. Jeżeli pozwany mający miejsce zwykłego pobytu na terytorium państwa innego niż państwo członkowskie, w którym wytoczono powództwo, nie wda się w spór, sąd mający jurysdykcję zgodnie z niniejszym rozporządzeniem zawiesza postępowanie do czasu wykazania, że pozwany miał możliwość otrzymania dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony, albo że podjęte zostały w tym celu wszelkie niezbędne czynności.
2. W miejsce przepisów ust. 1 niniejszego artykułu stosuje się przepisy art. 19 rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych³¹, jeżeli dokument wszczynający postępowanie lub dokument równorzędny musiał zostać przekazany z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego zgodnie z przywołanym rozporządzeniem.
3. W przypadku gdy przepisy rozporządzenia (WE) nr 1393/2007 nie mają zastosowania, stosuje się art. 15 konwencji haskiej z dnia 15 listopada 1965 r. o doręczaniu za granicą dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych lub handlowych, jeżeli dokument wszczynający postępowanie lub dokument równorzędny musiał zostać przekazany za granicę zgodnie z tą konwencją.

³¹ Dz.U. L 324 z 10.12.2007, s. 79.

Artykuł 17
Zawisłość sprawy

1. W sytuacji gdy do sądów różnych państw członkowskich wniesiono sprawy o to samo roszczenie między stronami, sąd, do którego wniesiono sprawę później, z urzędu zawiesza postępowanie do czasu stwierdzenia jurysdykcji sądu, do którego najpierw wniesiono sprawę.
2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, na wniosek sądu, przed którym toczy się spór, każdy inny sąd, do którego wniesiono sprawę, niezwłocznie informuje pierwszy sąd o dacie wniesienia do niego sprawy.
3. Jeżeli stwierdzona zostanie właściwość sądu, do którego najpierw wniesiono sprawę, sąd, do którego wniesiono sprawę później, zrzeka się właściwości na rzecz tego sądu.

Artykuł 18
Sprawy wiążące się ze sobą

1. W przypadku gdy przed sądami różnych państw członkowskich zawisły sprawy wiążące się ze sobą, każdy sąd, do którego wniesiono sprawę później, może zawiesić postępowanie.
2. W przypadku gdy sprawy takie są zawisłe w pierwszej instancji, każdy sąd, do którego wniesiono sprawę później, może także – na wniosek jednej ze stron – stwierdzić brak swojej jurysdykcji, jeżeli sąd, do którego najpierw wniesiono sprawę, jest właściwy w przedmiotowych sprawach, a połączenie spraw jest dopuszczalne zgodnie z jego prawem.
3. Do celów niniejszego artykułu za sprawy wiążące się ze sobą uważa się sprawy, które łączy tak ścisły związek, że wskazane jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie, aby uniknąć wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń.

Artykuł 19
Środki tymczasowe, w tym środki zabezpieczające

Można wystąpić z wnioskiem do sądów państwa członkowskiego o podjęcie środków tymczasowych, w tym środków zabezpieczających, przewidzianych w prawie tego państwa członkowskiego, nawet jeżeli na mocy niniejszego rozporządzenia to sądy innego państwa członkowskiego mają jurysdykcję do rozpoznania istoty sprawy.

Rozdział III
Prawo właściwe

Artykuł 20
Powszechnie stosowanie

Prawo wskazane jako właściwe przez niniejsze rozporządzenie stosuje się niezależnie od tego, czy jest ono prawem państwa członkowskiego.

Artykuł 21

Jednolitość prawa właściwego

Prawo właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego na podstawie art. 22 lub 26 ma zastosowanie do wszystkich składników majątku wchodzących w zakres tego ustroju, bez względu na to, gdzie się znajdują.

Artykuł 22

Wybór prawa właściwego

1. Małżonkowie lub przyszli małżonkowie mogą się porozumieć co do wyznaczenia lub zmiany prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego, pod warunkiem że jest to jedno z następujących praw:
 - a) prawo państwa, w którym małżonkowie lub przyszli małżonkowie, lub jedno z nich, mają miejsce zwykłego pobytu w chwili zawarcia porozumienia lub
 - b) prawo państwa, którego obywatelem w chwili zawarcia porozumienia jest którekolwiek z małżonków lub przyszłych małżonków.
2. O ile małżonkowie nie uzgodnią inaczej, zmiana prawa właściwego dla małżeńskiego ustroju majątkowego dokonana podczas trwania związku małżeńskiego ma skutek jedynie na przyszłość.
3. Wszelkie działające wstecz zmiany prawa właściwego na mocy ust. 2 nie naruszają wywodzących się z tego prawa praw przysługujących osobom trzecim.

Artykuł 23

Wymogi formalne dotyczące porozumienia w sprawie wyboru prawa właściwego

1. Porozumienie, o którym mowa w art. 22, jest sporządzane na piśmie, opatrywane datą i podpisywane przez oboje małżonków. Każde przekazanie informacji za pomocą środków elektronicznych umożliwiające trwały zapis umowy uznaje się za równoważne ze sporządzeniem na piśmie.
2. Jeżeli jednak prawo państwa członkowskiego, w którym oboje małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu w chwili zawarcia porozumienia, przewiduje dodatkowe wymogi formalne dla małżeńskich umów majątkowych, wymogi te mają zastosowanie.
3. Jeżeli w chwili zawierania porozumienia miejsca zwykłego pobytu małżonków znajdują się w różnych państwach członkowskich, a przepisy tych państw przewidują odmienne wymogi formalne dla małżeńskich umów majątkowych, porozumienie jest ważne, jeżeli spełnia wymogi prawa jednego z tych państw.
4. Jeżeli w chwili zawierania porozumienia tylko jedno z małżonków ma miejsce zwykłego pobytu w państwie członkowskim, które przewiduje dodatkowe wymogi formalne dla małżeńskich umów majątkowych, wymogi te mają zastosowanie.

Artykuł 24

Zgoda i ważność materialna

1. Istnienie i ważność porozumienia co do wyboru prawa lub istnienie i ważność któregokolwiek z warunków tego porozumienia określa się według prawa, któremu zgodnie z art. 22 niniejszego rozporządzenia podlegałoby to porozumienie lub ten warunek, gdyby były one ważne.

2. Jeżeli jednak z okoliczności wynika, że nie byłoby uzasadnione dokonywanie oceny skutków zachowania się jednej ze stron zgodnie z prawem określonym w ust. 1, strona ta może – w celu dowiedzenia, że nie wyraziła zgody na zawarcie porozumienia – powołać się na prawo państwa, w którym w momencie wytoczenia powództwa znajdowało się jej miejsce zwykłego pobytu.

Artykuł 25

Wymogi formalne małżeńskiej umowy majątkowej

1. Małżeńska umowa majątkowa jest sporządzana na piśmie, opatrywana datą oraz podpisywana przez oboje małżonków. Każde przekazanie informacji za pomocą środków elektronicznych umożliwiające trwały zapis umowy uznaje się za równoważne ze sporządzeniem na piśmie.
2. Jeżeli jednak prawo państwa członkowskiego, w którym oboje małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu w chwili zawarcia umowy, przewiduje dodatkowe wymogi formalne dla małżeńskich umów majątkowych, wymogi te mają zastosowanie.

Jeżeli w chwili zawierania umowy miejsca zwykłego pobytu małżonków znajdują się w różnych państwach członkowskich, a przepisy tych państw przewidują odmienne wymogi formalne dla małżeńskich umów majątkowych, umowa jest ważna, jeżeli spełnia wymogi prawa jednego z tych państw.

Jeżeli w chwili zawierania umowy tylko jedno z małżonków ma miejsce zwykłego pobytu w państwie członkowskim, które przewiduje dodatkowe wymogi formalne dla małżeńskich umów majątkowych, wymogi te mają zastosowanie.

3. Jednak jeżeli prawo właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego nakłada dodatkowe wymogi formalne, to mają one zastosowanie.

Artykuł 26

Prawo właściwe w przypadku niedokonania wyboru przez strony

1. W przypadku braku porozumienia w sprawie wyboru prawa na podstawie art. 22 prawo właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego jest prawem państwa:
 - a) w którym małżonkowie mają pierwsze wspólne miejsce zwykłego pobytu po zawarciu związku małżeńskiego, lub w przypadku gdy nie zachodzi ta okoliczność,
 - b) którego obywatelami są oboje małżonkowie w chwili zawarcia związku małżeńskiego, lub w przypadku gdy nie zachodzi ta okoliczność,
 - c) z którym małżonkowie wspólnie mają najściślejszy związek w chwili zawarcia związku małżeńskiego, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności.
2. Jeżeli małżonkowie mają więcej niż jedno wspólne obywatelstwo w chwili zawarcia związku małżeńskiego, zastosowanie ma wyłącznie ust. 1 lit. a) i c).
3. W drodze wyjątku i na wniosek któregośkolwiek z małżonków organ sądowy właściwy do orzekania w sprawach dotyczących małżeńskiego ustroju majątkowego może postanowić, że małżeński ustrój majątkowy będzie regulowany przez prawo państwa innego niż państwo, którego prawo jest właściwe na mocy ust. 1 lit. a), jeżeli wnioskodawca wykaże, że:

- a) małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce zwykłego pobytu w tym innym państwie przez istotnie dłuższy okres niż w państwie określonym w ust. 1 lit. a); oraz
- b) obydwie małżonkowie posługiwali się prawem tego innego państwa przy ustalaniu lub planowaniu ich stosunków majątkowych.

Prawo tego innego państwa członkowskiego obowiązuje od chwili zawarcia małżeństwa, chyba że jedno z małżonków się na to nie zgodzi. W tym ostatnim przypadku prawo tego innego państwa będzie skuteczne od chwili ustalenia ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu w tym innym państwie.

Stosowanie prawa innego państwa nie będzie miało niekorzystnego wpływu na prawa osób trzecich wywodzące się z prawa właściwego na mocy ust. 1 lit. a).

Ustęp 3 nie ma zastosowania, gdy małżonkowie zawarli małżeńską umowę majątkową przed ustaleniem ich ostatniego wspólnego miejsca zwykłego pobytu w tym innym państwie.

Artykuł 27

Zakres stosowania prawa właściwego

Prawo właściwe dla małżeńskich ustrojów majątkowych na mocy niniejszego rozporządzenia określa m.in.:

- a) klasyfikację majątku każdego małżonka lub obojga małżonków według różnych kategorii podczas trwania związku małżeńskiego i po jego ustaniu;
- b) przenoszenie majątku między kategoriami;
- c) odpowiedzialność jednego małżonka za zobowiązania i długi drugiego małżonka;
- d) uprawnienia, prawa i obowiązki jednego z małżonków lub obojga małżonków w odniesieniu do majątku;
- e) ustanie małżeńskiego ustroju majątkowego oraz rozdział, podział lub likwidację majątku, oraz
- f) wpływ małżeńskiego ustroju majątkowego na związek prawny jednego z małżonków z osobami trzecimi, oraz
- g) ważność materialną małżeńskiej umowy majątkowej.

Artykuł 28

Skutki dla osób trzecich

1. Niezależnie od art. 27 lit. f) prawo regulujące małżeński ustrój majątkowy między małżonkami nie może być przywoływane przez małżonka wobec osoby trzeciej w sporze między tą osobą trzecią i jednym z małżonków lub obojgiem małżonków, chyba że ta osoba trzecia wiedziała o tym prawie lub, przy zachowaniu należytej staranności, powinna była o nim wiedzieć.
2. Uważa się, że osoba trzecia posiada tę wiedzę, jeżeli:
 - a) prawo regulujące małżeński ustrój majątkowy jest prawem

- (i) państwa, którego prawo jest właściwe dla transakcji między jednym z małżonków a osobą trzecią
- (ii) państwa, w którym umawiający się małżonek i osoba trzecia mają miejsce zwykłego pobytu, lub
- (iii) w sprawach dotyczących nieruchomości – państwa, w którym znajduje się ta nieruchomość;

lub

- b) każdy z małżonków spełnił mające zastosowanie wymogi dotyczące ujawnienia lub rejestracji małżeńskiego ustroju majątkowego określone w prawie:
 - (i) państwa, którego prawo jest właściwe dla transakcji między jednym z małżonków a osobą trzecią
 - (ii) państwa, w którym umawiający się małżonek i osoba trzecia mają miejsce zwykłego pobytu, lub
 - (iii) w sprawach dotyczących nieruchomości – państwa, w którym znajduje się ta nieruchomość.
3. W przypadku gdy prawo regulujące małżeński ustrój majątkowy między małżonkami nie może zostać przywołane przez małżonka wobec osoby trzeciej na mocy ust. 1, skutki małżeńskiego ustroju majątkowego w odniesieniu do osoby trzeciej będą regulowane przez:
- a) prawo państwa, którego prawo jest właściwe dla transakcji między jednym z małżonków a osobą trzecią; lub
 - b) w sprawach dotyczących nieruchomości lub zarejestrowanych składników majątku lub praw – prawo państwa, w którym znajduje się ta nieruchomość lub w którym zarejestrowane są składniki majątku lub prawa.

Artykuł 29

Dostosowanie praw rzeczowych

W przypadku gdy dana osoba powołuje się na prawo rzeczowe, przysługujące jej zgodnie z prawem właściwym dla małżeńskiego ustroju majątkowego, a to prawo rzeczowe nie jest znane w porządku prawnym państwa członkowskiego, w którym się na nie powołano, prawo to podlega, o ile zachodzi taka potrzeba i w zakresie, w jakim jest to możliwe, dostosowaniu do najbardziej odpowiadającego mu prawa rzeczowego przewidzianego w prawie tego państwa, z uwzględnieniem celów i interesów, którym służy to konkretne prawo rzeczowe, oraz związanych z nim skutków.

Artykuł 30

Przepisy wymuszające swoje zastosowanie

- 1. Żaden przepis niniejszego rozporządzenia nie ogranicza stosowania przepisów państwa sądu lub innego właściwego organu zajmującego się sprawą, wymuszających swoje zastosowanie.

2. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie to przepisy, których przestrzeganie uważane jest przez państwo za tak istotny element ochrony jego interesów publicznych, takich jak organizacja polityczna, społeczna lub gospodarcza, że znajdują one zastosowanie do stanów faktycznych objętych ich zakresem bez względu na to, jakie prawo jest właściwe dla małżeńskiego ustroju majątkowego zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.

Artykuł 31

Porządek publiczny

Stosowania przepisu prawa jakiegokolwiek państwa wskazanego przez niniejsze rozporządzenie można odmówić jedynie wówczas, gdy takie stosowanie jest w sposób oczywisty niezgodne z porządkiem publicznym państwa sądu.

Artykuł 32

Wylączenie odesłania

Stosowanie prawa każdego państwa wskazanego przez niniejsze rozporządzenie oznacza stosowanie norm prawa obowiązującego w tym państwie z wyłączeniem norm prawa prywatnego międzynarodowego.

Artykuł 33

Państwa posiadające co najmniej dwa systemy prawne – terytorialne kolizje praw

1. W przypadku gdy prawo wskazane przez niniejsze rozporządzenie jest prawem państwa, które składa się z kilku jednostek terytorialnych, a każda z nich posiada własny zbiór przepisów dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych, wewnętrzne przepisy kolizyjne tego państwa określają odpowiednią jednostkę terytorialną, której prawo jest właściwe.
2. W przypadku braku takich przepisów kolizyjnych:
 - a) każde odniesienie do prawa państwa, o którym mowa w ust. 1, jest rozumiane, do celów ustalenia prawa właściwego zgodnie z przepisami odwołującymi się do miejsca zwykłego pobytu małżonków, jako dotyczące prawa jednostki terytorialnej, w której małżonkowie mają miejsce zwykłego pobytu;
 - b) każde odniesienie do prawa państwa, o którym mowa w ust. 1, jest rozumiane, do celów ustalenia prawa właściwego zgodnie z przepisami odwołującymi się do obywatelstwa małżonków, jako dotyczące prawa jednostki terytorialnej, z którą małżonkowie mają najściślejszy związek;
 - c) każde odniesienie do prawa państwa, o którym mowa w ust. 1, jest rozumiane, do celów ustalenia prawa właściwego zgodnie z innymi przepisami odwołującymi się do innych elementów jako łączników, jako dotyczące prawa jednostki terytorialnej, w której znajduje się dany element.

Artykuł 34

Państwa posiadające co najmniej dwa systemy prawne – kolizje praw dotyczących różnych kategorii osób

W odniesieniu do państwa, które ma co najmniej dwa systemy prawne lub zbiory przepisów mających zastosowanie do różnych kategorii osób w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych, każde odniesienie do prawa takiego państwa jest rozumiane jako dotyczące systemu prawnego lub zbioru przepisów określonego przepisami obowiązującymi w tym państwie. W przypadku braku

takich przepisów zastosowanie ma system prawny lub zbiór przepisów, z którymi małżonkowie mają najściślejszy związek.

Artykuł 35

Niestosowanie niniejszego rozporządzenia do wewnętrznych kolizji praw

Państwo członkowskie składające się z kilku jednostek terytorialnych mających własne przepisy dotyczące małżeńskich ustrojów majątkowych nie ma obowiązku stosowania niniejszego rozporządzenia do kolizji praw występującej wyłącznie między takimi jednostkami terytorialnymi.

Rozdział IV

Uznawanie, wykonalność i wykonywanie orzeczeń

Artykuł 36

Uznawanie

1. Orzeczenie wydane w jednym państwie członkowskim jest uznawane w innych państwach członkowskich bez potrzeby przeprowadzania specjalnego postępowania.
2. Każda zainteresowana strona, która podnosi kwestię uznania orzeczenia jako główny przedmiot sporu, może, w trybie postępowania przewidzianym w art. 44–57, wystąpić z wnioskiem o uznanie tego orzeczenia.
3. Jeżeli wynik postępowania toczącego się przed sądem państwa członkowskiego zależy od rozstrzygnięcia kwestii wypadkowej uznania orzeczenia, sąd ten jest właściwy, by rozstrzygać o uznaniu.

Artykuł 37

Podstawy nieuznania orzeczenia

Orzeczenia nie uznaje się, jeżeli:

- a) uznanie takie jest w sposób oczywisty sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie;
- b) pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, kiedy miał taką możliwość;
- c) orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym w postępowaniu między tymi samymi stronami w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie;
- d) orzeczenia nie da się pogodzić z orzeczeniem wydanym wcześniej w innym państwie członkowskim albo w państwie trzecim w sprawie o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, o ile orzeczenie wydane wcześniej spełnia warunki konieczne do jego uznania w państwie członkowskim, w którym wystąpiono o uznanie.

Artykuł 38
Prawa podstawowe

Artykuł 36 stosują sądy i inne właściwe organy państw członkowskich, przestrzegając podstawowych praw i zasad uznanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności jej art. 21 dotyczącego zasady niedyskryminacji.

Artykuł 39
Zakaz ponownego badania jurysdykcji sądu pochodzenia

1. Jurysdykcja sądu państwa członkowskiego pochodzenia nie może być przedmiotem ponownego badania.
2. Kryterium porządku publicznego (*ordre public*), o którym mowa w art. 37, nie ma zastosowania do zasad jurysdykcji przedstawionych w art. 4–11.

Artykuł 40
Wyłączenie kontroli merytorycznej

Orzeczenie wydane w państwie członkowskim nie może być w żadnym przypadku przedmiotem kontroli merytorycznej.

Artykuł 41
Zawieszenie postępowania w sprawie uznania

Sąd państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim, może zawiesić postępowanie, jeżeli od orzeczenia został wniesiony zwyczajny środek zaskarżenia w państwie członkowskim pochodzenia.

Artykuł 42
Wykonalność

Orzeczenia wydane w państwie członkowskim i wykonalne w tym państwie są wykonalne w innym państwie członkowskim, jeżeli na wniosek jakiegokolwiek zainteresowanej strony stwierdzono ich wykonalność w tym innym państwie członkowskim zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 44–57.

Artykuł 43
Ustalanie miejsca zamieszkania

Aby ustalić, czy do celów procedury przewidzianej w art. 44–57 strona ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim wykonania, sąd, do którego wniesiono sprawę, stosuje wewnętrzne prawo tego państwa członkowskiego.

Artykuł 44
Właściwość sądów lokalnych

1. Wniosek o stwierdzenie wykonalności składa się w sądzie lub właściwym organie państwa członkowskiego wykonania, o których poinformowano Komisję zgodnie z art. 64.
2. Właściwość miejscową określa się na podstawie miejsca stałego zamieszkania strony, przeciwko której dochodzi się wykonania, lub miejsca wykonania orzeczenia.

Artykuł 45

Procedura

1. Procedura składania wniosku jest regulowana przez prawo państwa członkowskiego wykonania.
2. Wnioskodawca nie musi posiadać adresu pocztowego ani pełnomocnika w państwie członkowskim wykonania.
3. Do wniosku dołącza się następujące dokumenty:
 - a) odpis orzeczenia spełniający warunki niezbędne do stwierdzenia jego autentyczności;
 - b) zaświadczenie wydane przez sąd lub właściwy organ państwa członkowskiego pochodzenia, sporządzone z wykorzystaniem formularza przyjętego zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 67 ust. 2, z zastrzeżeniem art. 46.

Artykuł 46

Nieprzedstawienie zaświadczenia

1. Jeżeli zaświadczenie, o którym mowa w art. 45 ust. 3 lit. b), nie zostało przedstawione, sąd lub właściwy organ może wyznaczyć termin jego przedstawienia lub przyjąć dokument równorzędny albo też, jeżeli uzna, że dysponuje wystarczającymi informacjami, zwolnić z obowiązku przedstawienia zaświadczenia.
2. Jeżeli zażąda tego sąd lub właściwy organ, przedkłada się tłumaczenie lub transliterację dokumentów. Tłumaczenie jest sporządzane przez osobę uprawnioną do tego w jednym z państw członkowskich.

Artykuł 47

Stwierdzenie wykonalności

Wykonalność orzeczenia stwierdza się bez kontroli na podstawie art. 37, bezzwłocznie po dopełnieniu formalności przewidzianych w art. 45. Strona, przeciwko której dochodzi się wykonania, na tym etapie postępowania nie jest uprawniona do składania jakichkolwiek oświadczeń w sprawie wniosku.

Artykuł 48

Zawiadomienie o orzeczeniu wydanym po rozpoznaniu wniosku o stwierdzenie wykonalności

1. O orzeczeniu wydanym po rozpoznaniu wniosku o stwierdzenie wykonalności wnioskodawca zostaje niezwłocznie zawiadomiony zgodnie z procedurą przewidzianą w prawie państwa członkowskiego wykonania.
2. Stronie, przeciwko której dochodzi się wykonania, doręcza się stwierdzenie wykonalności i orzeczenie, o ile nie zostało ono wcześniej doręczone tej stronie.

Artykuł 49

Środek zaskarżenia od orzeczenia wydanego po rozpoznaniu wniosku o stwierdzenie wykonalności

1. Każda ze stron może wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia wydanego po rozpoznaniu wniosku o stwierdzenie wykonalności.

2. Środek zaskarżenia wnosi się do sądu, o którym dane państwo członkowskie poinformowało Komisję zgodnie z art. 64.
3. Środek zaskarżenia jest rozpoznawany zgodnie z przepisami właściwymi dla postępowania w sprawach spornych.
4. Jeżeli strona, przeciwko której dochodzi się wykonania, nie wdaje się w spór przed sądem odwoławczym w postępowaniu dotyczącym środka zaskarżenia wniesionego przez wnioskodawcę, art. 16 stosuje się także wtedy, gdy strona, przeciwko której dochodzi się wykonania, nie ma miejsca zamieszkania na terytorium żadnego z państw członkowskich.
5. Środek zaskarżenia przeciwko stwierdzeniu wykonalności wnosi się w terminie 30 dni od jego doręczenia. Jeżeli strona, przeciwko której dochodzi się wykonania, ma miejsce stałego zamieszkania w państwie członkowskim innym niż to, w którym nastąpiło stwierdzenie wykonalności, termin na wniesienie środka zaskarżenia wynosi 60 dni i biegnie od dnia doręczenia stwierdzenia wykonalności tej stronie osobiście lub w jej miejscu zamieszkania. Termin nie podlega przedłużeniu z powodu odległości.

Artykuł 50

Tryb zaskarżenia orzeczenia wydanego w następstwie wniesienia środka zaskarżenia

Środek zaskarżenia od orzeczenia wydanego w następstwie wniesienia środka zaskarżenia może zostać wniesiony tylko w trybie, o którym dane państwo członkowskie poinformowało Komisję zgodnie z art. 64.

Artykuł 51

Odmowa lub uchylene stwierdzenia wykonalności

Sąd rozpoznający środek zaskarżenia zgodnie z art. 49 lub 50 odmawia stwierdzenia wykonalności albo je uchyla tylko z powodu jednej z przyczyn wymienionych w art. 37. Sąd wydaje orzeczenie niezwłocznie.

Artykuł 52

Zawieszenie postępowania

Sąd rozpoznający środek zaskarżenia zgodnie z art. 49 lub 50 zawiesza postępowanie na wniosek strony, przeciwko której dochodzi się wykonania, jeśli wykonalność orzeczenia jest zawieszona w państwie członkowskim pochodzenia z powodu wniesienia środka zaskarżenia.

Artykuł 53

Środki tymczasowe, w tym środki zabezpieczające

1. Jeżeli orzeczenie podlega uznaniu zgodnie z niniejszym rozdziałem, wnioskodawca ma prawo bez przeszkód korzystać, zgodnie z prawem państwa członkowskiego wykonania, ze środków tymczasowych, w tym środków zabezpieczających, bez konieczności stwierdzenia wykonalności zgodnie z art. 46.
2. Stwierdzenie wykonalności uprawnia z mocy prawa do stosowania wszelkich środków zabezpieczających.
3. W czasie biegu przewidzianego w art. 49 ust. 5 terminu do wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia o stwierdzeniu wykonalności i do chwili rozpoznania wniesionego środka zaskarżenia nie można zastosować żadnego środka egzekucyjnego wobec majątku strony,

przeciwko której dochodzi się wykonania, z wyjątkiem zastosowania środków zabezpieczających.

Artykuł 54

Wykonalność częściowa

1. Jeżeli orzeczenie rozstrzyga o kilku sprawach i stwierdzenie wykonalności nie może nastąpić co do wszystkich spraw, sąd lub właściwy organ stwierdza wykonalność co do jednej lub kilku spraw.
2. Wnioskodawca może wnieść o stwierdzenie wykonalności ograniczone do części orzeczenia.

Artykuł 55

Pomoc prawna

Wnioskodawca, któremu w państwie członkowskim pochodzenia przyznano całkowitą lub częściową pomoc prawną lub zwolnienie od kosztów lub wydatków, w postępowaniu o stwierdzenie wykonalności jest uprawniony do najbardziej korzystnego traktowania w zakresie pomocy prawnej lub możliwie najdalej idącego zwolnienia od kosztów lub wydatków, przewidzianego prawem państwa członkowskiego wykonania.

Artykuł 56

Brak zabezpieczenia, gwarancji lub kaucji

Wnioskodawca ubiegający się w jednym państwie członkowskim o uznanie, stwierdzenie wykonalności lub wykonanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim, nie jest zobowiązany do składania żadnego zabezpieczenia, gwarancji ani kaucji, niezależnie od ich nazwy, z tego powodu, że jest on cudzoziemcem lub nie posiada miejsca stałego zamieszkania bądź pobytu w państwie członkowskim wykonania.

Artykuł 57

Brak opłat lub należności

W postępowaniu o stwierdzenie wykonalności w państwie członkowskim wykonania nie można pobierać żadnych opłat ani należności obliczanych od wartości przedmiotu sporu.

Rozdział V

Dokumenty urzędowe i ugody sądowe

Artykuł 58

Przyjmowanie dokumentów urzędowych

1. Dokument urzędowy sporządzony w państwie członkowskim rodzi w innym państwie członkowskim takie same skutki dowodowe jak w państwie członkowskim pochodzenia lub skutki dowodowe najbardziej z nimi porównywalne, o ile nie jest to w sposób oczywisty sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) danego państwa członkowskiego.

Osoba, która chce wykorzystać dokument urzędowy w innym państwie członkowskim, może zwrócić się do organu sporządzającego ten dokument urzędowy w państwie członkowskim pochodzenia o wypełnienie formularza przyjętego zgodnie z procedurą

doradczą, o której mowa w art. 67 ust. 2, określającego skutki dowodowe, jakie dany dokument urzędowy rodzi w państwie członkowskim pochodzenia.

2. Wszelkie kwestionowanie autentyczności dokumentu urzędowego odbywa się przed sądami państwa członkowskiego pochodzenia i rozstrzygane jest na podstawie prawa tego państwa. Zakwestionowany dokument urzędowy nie rodzi żadnych skutków dowodowych w innym państwie członkowskim, dopóki sprawa dotycząca kwestionowania jego autentyczności toczy się przed właściwym sądem.
3. Wszelkie kwestionowanie czynności prawnych lub stosunków prawnych stwierdzonych w dokumencie urzędowym odbywa się przed sądami mającymi jurysdykcję na podstawie niniejszego rozporządzenia i jest rozstrzygane na podstawie prawa właściwego zgodnie z rozdziałem III. W kwestionowanym zakresie zakwestionowany dokument urzędowy nie rodzi żadnych skutków dowodowych w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie pochodzenia, dopóki sprawa dotycząca jego kwestionowania toczy się przed właściwym sądem.
4. Jeżeli wynik postępowania przed sądem państwa członkowskiego zależy od rozstrzygnięcia kwestii wypadkowej dotyczącej czynności lub stosunków prawnych stwierdzonych w dokumencie urzędowym w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych, sąd ten jest właściwy do rozpatrzenia tej kwestii.

Artykuł 59

Wykonalność dokumentów urzędowych

1. Na wniosek zainteresowanej strony zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 44–57 stwierdza się wykonalność w innym państwie członkowskim dokumentu urzędowego, który jest wykonalny w państwie członkowskim pochodzenia.
2. Do celów art. 45 ust. 3 lit. b) organ, który sporządził dokument urzędowy, wydaje na wniosek zainteresowanej strony zaświadczenie, wykorzystując formularz przyjęty zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 67 ust. 2.
3. Sąd rozpoznający środek zaskarżenia zgodnie z art. 49 lub 50 odmawia stwierdzenia wykonalności albo je uchyla tylko wtedy, gdy wykonanie dokumentu urzędowego jest w oczywisty sposób sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) państwa członkowskiego wykonania.

Artykuł 60

Wykonalność ugód sądowych

1. Na wniosek zainteresowanej strony zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 44–57 stwierdza się wykonalność w innym państwie członkowskim ugód sądowych, które są wykonalne w państwie członkowskim pochodzenia.
2. Do celów art. 45 ust. 3 lit. b) sąd, który zatwierdził ugodę lub przed którym została ona zawarta, wydaje na wniosek zainteresowanej strony zaświadczenie, wykorzystując formularz przyjęty zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 67 ust. 2.
3. Sąd rozpoznający środek zaskarżenia na podstawie art. 49 lub 50 odmawia stwierdzenia wykonalności albo je uchyla tylko wtedy, gdy wykonanie ugody sądowej jest w sposób oczywisty sprzeczne z porządkiem publicznym (*ordre public*) państwa członkowskiego wykonania.

Rozdział VI

Przepisy ogólne i końcowe

Artykuł 61

Legalizacja i inne podobne formalności

Żadna legalizacja ani inne podobne formalności nie są wymagane w stosunku do dokumentów wydanych w jednym z państw członkowskich zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.

Artykuł 62

Związki z obowiązującymi konwencjami międzynarodowymi

1. Niniejsze rozporządzenie nie stanowi przeszkody dla stosowania dwustronnych lub wielostronnych konwencji międzynarodowych, których stroną, w chwili przyjęcia niniejszego rozporządzenia, jest co najmniej jedno państwo członkowskie, a które dotyczą spraw objętych przepisami niniejszego rozporządzenia, bez uszczerbku dla zobowiązań państw członkowskich wynikających z art. 351 Traktatu.
2. Niezależnie od ust. 1 niniejsze rozporządzenie ma w stosunkach między państwami członkowskimi pierwszeństwo przed konwencjami, które dotyczą dziedzin regulowanych jego przepisami i których stronami są państwa członkowskie.
3. Niniejsze rozporządzenie nie wyklucza stosowania Konwencji z dnia 6 lutego 1931 r. między Danią, Finlandią, Islandią, Norwegią i Szwecją zawierającej przepisy prawa prywatnego międzynarodowego dotyczące małżeństwa, adopcji i opieki, zmienionej w 2006 r.; Konwencji z dnia 19 listopada 1934 r. między Danią, Finlandią, Islandią, Norwegią i Szwecją obejmującej przepisy prawa prywatnego międzynarodowego dotyczące dziedziczenia, testamentów i zarządzania spadkiem, zmienionej w czerwcu 2012 r.; oraz Konwencji z dnia 11 października 1977 r. między Danią, Finlandią, Islandią, Norwegią i Szwecją o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach cywilnych przez państwa członkowskie, które są jej stronami, w zakresie, w jakim konwencje te przewidują uproszczone i szybsze procedury uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych.

Artykuł 63

Informacje udostępniane do wiadomości publicznej

Z myślą o udostępnianiu informacji do wiadomości publicznej w ramach europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych państwa członkowskie przekazują Komisji krótkie podsumowanie swoich krajowych przepisów i procedur dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych, w tym informacje o rodzaju organów właściwych w tych sprawach oraz o skutkach w odniesieniu do osób trzecich, o których mowa w art. 28.

Państwa członkowskie stale aktualizują te informacje.

Artykuł 64

Informacje na temat danych kontaktowych i procedur

1. Do dnia ...* państwa członkowskie przekazują Komisji:

* Dz.U.: proszę wstawić datę: 9 miesięcy przed datą rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia.

- a) informacje o sądach lub organach właściwych w zakresie rozpatrywania wniosków o stwierdzenie wykonalności orzeczeń zgodnie z art. 44 ust. 1 oraz w zakresie rozpatrywania środków zaskarżenia od orzeczeń wydanych w sprawie takich wniosków zgodnie z art. 49 ust. 2;
- b) informacje o procedurach zaskarżenia orzeczenia wydanego w następstwie wniesienia środka zaskarżenia, o których mowa w art. 50.

Państwa członkowskie informują Komisję o wszelkich późniejszych zmianach dotyczących tych informacji.

- 2. Komisja ogłasza informacje przekazane zgodnie z ust. 1 w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, z wyjątkiem adresów i innych danych kontaktowych sądów i organów, o których mowa w ust. 1 lit. a).
- 3. Komisja udostępnia informacje przekazane jej zgodnie z ust. 1 do wiadomości publicznej za pomocą wszelkich odpowiednich środków, w szczególności przy wykorzystaniu europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych.

Artykuł 65

Sporządzanie wykazu zawierającego informacje, o których mowa w art. 3 ust. 2, i wszelkie późniejsze zmiany wprowadzane do tego wykazu

- 1. Na podstawie powiadomień od państw członkowskich Komisja sporządza wykaz innych organów i przedstawicieli zawodów prawniczych, o których mowa w art. 3 ust. 2.
- 2. Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o wszelkich zmianach informacji zawartych w tym wykazie. Komisja dokonuje stosownych zmian w wykazie.
- 3. Komisja publikuje wykaz i wszelkie zmiany wprowadzone do tego wykazu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.
- 4. Komisja udostępnia wszystkie informacje przekazane jej zgodnie z ust. 1 i 2 do wiadomości publicznej za pomocą wszelkich odpowiednich środków, w szczególności przy wykorzystaniu europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych.

Artykuł 66

Ustanawianie zaświadczeń i formularzy, o których mowa w art. 45 ust. 3 lit. b), art. 58, 59 i 60, oraz wprowadzanie do nich zmian

Komisja przyjmuje akty wykonawcze ustanawiające zaświadczenia i formularze, o których mowa w art. 45 ust. 3 lit. b), art. 58, 59 i 60, oraz wprowadzające do nich zmiany. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 67 ust. 2.

Artykuł 67

Procedura komitetowa

- 1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
- 2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 4 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

Artykuł 68

Klauzula przeglądowa

1. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie dotyczące stosowania niniejszego rozporządzenia nie później niż osiem lat od dnia rozpoczęcia jego stosowania. W razie potrzeby sprawozdaniu temu towarzyszą wnioski dotyczące zmiany niniejszego rozporządzenia.
2. Nie później niż pięć lat od dnia rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie dotyczące stosowania jego art. 9 i art. 38. W sprawozdaniu tym w szczególności dokonuje oceny tego, w jakim stopniu artykuły te zapewniły dostęp do wymiaru sprawiedliwości.
3. W tym celu państwa członkowskie przekazują Komisji istotne informacje dotyczące stosowania niniejszego rozporządzenia przez ich sądy.

Artykuł 69

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie wyłącznie do postępowań sądowych wszczętych, dokumentów urzędowych oficjalnie sporządzonych lub zarejestrowanych oraz do ugód sądowych zatwierdzonych lub zawartych w dniu rozpoczęcia jego stosowania lub po tym terminie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Jeżeli jednak postępowanie w państwie członkowskim pochodzenia zostało wszczęte przed dniem rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia, orzeczenia wydane po tym terminie są uznawane i wykonywane zgodnie z przepisami rozdziału IV, o ile zastosowane normy jurysdykcyjne są zgodne z normami przewidzianymi w rozdziale II.
3. Rozdział III ma zastosowanie wyłącznie do małżonków, którzy zawarli związek małżeński lub którzy wskazali prawo właściwe dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 70

Wejście w życie

1. Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.
2. Niniejsze rozporządzenie obowiązuje od dnia ... r.³², z wyjątkiem art. 63 i 64, które obowiązują od dnia... r.³³ oraz art. 65, 66 i 67, które obowiązują od dnia ... r.³⁴.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane w uczestniczących państwach członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia r.

W imieniu Rady

Przewodniczący

³² Dwa i pół roku po jego wejściu w życie.

³³ Dziewięć miesięcy przed dniem rozpoczęcia stosowania.

³⁴ Dzień po dacie wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.